

LITERATURA ROMÂNĂ
PENTRU EVALUAREA NAȚIONALĂ

Suport de pregătire diferențiată pentru elevii de clasa a VIII-a

Profesor Băcanu Liliana

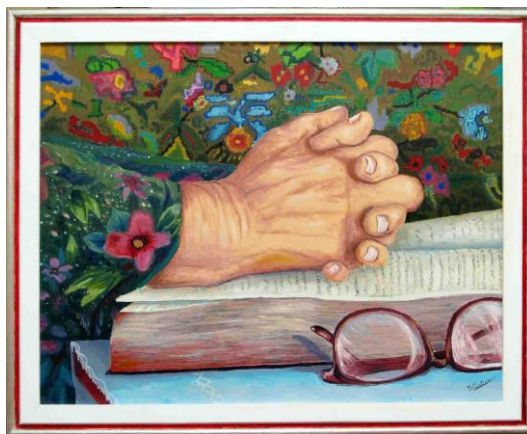
ARGUMENT: Programul de față se dorește a fi o modalitate complementară de familiarizare a elevilor cu diversitatea și complexitatea fenomenului literar, precum și un prilej de a exersa, într-un cadru nonformal permisiv, priceperile, deprinderile și competențele de receptare/interpretare/valorizare a operei literare, cu accent pe stimularea caracterului activ-participativ al prestației elevilor.

Competențele-cadru și derivate, conceptele operaționale, textele suport, contextele nonformale, activitățile de învățare și formele de evaluare propuse vizează implicarea elevului în învățarea limbii și a literaturii române în conformitate cu modelul comunicativ-funcțional actual, destinat structurării capacităților de comunicare socială, și nu în ultimul rând vin să nuanțeze pregătirea continuă și sistematică a examenului de evaluare națională.

TEME PROPUSE:

Nr. crt.	Tema propusă	Conținuturi asociate
1	<i>Comori din lada de zestre a bunicii</i>	literatura populară: basmul, balada, doina. Literatura cultă de inspirație folclorică
2	<i>Scriitorul și lumea. Înțelepciune, critică și morală în oglinda realității</i>	profilul textului narativ; schița, fabula;
3	<i>Cuvinte pentru suflet. Poezia ca joc de emoții, de imagini și de idei</i>	profilul operei lirice; pastelul
4	<i>Eu, viața și lumea. Proza arabescurilor sufletului omenesc</i>	opera epică; nuvela
5	<i>Scena romanului. Istorie, aventură, idealuri umane</i>	opera epică; romanul ca specie narativă
6	<i>Literatura și spectacolul vieții</i>	textul și spectacolul dramatic, cu aplicații pe comedie

Tema 1 – Comori din lada de zestre a bunicii

Mâinile bunicii, tablou de C. Hârtie

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 1 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de prezentare, de cunoaștere și de relaționare, teambuilding și ”spargere a gheții” (de exemplu: metoda *blazonului*) - 5 minute

Secvența 2 – introducere în temă, pornind de la suporturi audio-video – literatura populară, cu accent pe tezaurul de credințe, valori, virtuți pe care îl conține și pe formele de reprezentare estetică a *sufletului național* – 5 minute

Text-suport:

*Copilo, pune-ți mâinile pe genunchii mei.
Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Aici orice gând e mai încet,
și inima-ți zvâcnește mai rar,
ca și cum nu ți-ar bate în piept,*

*ci adânc în pământ undeva.
Aici se vindecă setea de mântuire
și dacă ți-ai sângerat picioarele
te așezi pe un podmol de lut.*

*Uite, e seară.
Sufletul satului fâlfâie pe lângă noi,
ca un miros sfios de iarbă tăiată,
ca o cădere de fum din streșini de paie,
ca un joc de iezi pe morminte înalte.
(Lucian Blaga, Sufletul satului)*

Secvența 3 – Basmul popular – prezentare – 10 minute

Text-suport: ”Prâslea cel voinic și merele de aur”, cules de Petre Ispirescu

- captarea atenției, susținerea motivației (de exemplu: metoda *geamantanului*)

- prezentarea basmului ca specie epică populară; lectura expresivă a textului, explicarea sarcinilor de lucru

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

”A fost odată ca niciodată etc. Era odată un împărat puternic și mare și avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinei avea și un măr care făcea mere de aur și, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând și pârguindu-se, venea oarecine noaptea și le fura, tocmai când erau să se coacă. Toți paznicii din toată împărăția și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratul să pândească, n-au putut să prinză pe hoți. În cele mai de pe urmă, veni

fiul cel mai mare al împăratului și-i zise:

– Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinei, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi, și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

– Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ținut atâta sumă de bani și de aceea, iată, mă înduplec și te las ca să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești. (...)

Tată-său, deznădădui, pusese în gând să-l taie; dar fiul său cel mic, Prâslea, veni cu rugăciune către tată-său, și-i zise (...):

– Eu nu mă încumet, zise Prâslea, a prinde pe hoți, ci zic că o încercare de voi face și eu, nu poate să-ți aducă nici un rău.

Împăratul se înduplecă și mai lăsa pomul netăiat încă un an. Sosi primăvara: pomul înflori mai frumos și legă mai mult decât altădată. Împăratul se veseli de frumusețea florilor și de mulțimea roadelor sale, dară când se gândea că nici în anul acesta n-o să aibă parte de merele lui cele aurite, se căia că l-a lăsat netăiat.

Prâslea se ducea adesea prin grădină, da ocol mărului și tot plănuia. În sfârșit, merele începură a se pârgui. Atunci fiul cel mai mic al împăratului zise:

– Tată, iată a sosit timpul; mă duc să pândesc și eu. (...)

Cum veni seara, se duse, își luă cărți de cetit, două țepușe, arcul și tolba cu săgețile. Își alege un loc de pândă într-un colț pe lângă pom, bătu țepușele în pământ și se puse între ele, așa cum să-i vină unul

dinainte și altul la spate ca, dacă îi va veni somn și ar moțâi, să se lovească cu barba în cel de dinaintea lui și dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi. (...) Dete o săgeată, dete două și, când dete cu a treia, un geamăt ieși de lângă pom și apoi o tăcere de moarte se făcu; iară el, cum se lumine puțin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tipsie de aur și le duse la tatăl său.

Niciodată n-a simțit împăratul mai mare bucurie decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu gustase niciodată.”

(”Prâslea cel voinic și merele de aur”, basm cules de Petre Ispirescu)

Cerințe:

1. Transcrie din text patru cuvinte care nu corespund normelor limbii literare, apoi precizează forma lor literară.

2. Notează cu **A** (adevărat) sau **G** (greșit) în dreptul fiecăreia dintre următoarele afirmații:

_____ Cuvintele *ostaș* și *tipsie*, prezente în text, sunt arhaisme.

_____ Sinonimele termenului *ar moțai* din text sunt *ar ațipi* și *ar picoti*.

_____ Secvența *n-o să aibă parte* este specifică limbii literare actuale.

3. Transcrie din text două secvențe care fixează spațiul acțiunii.

4. Numește personajele care apar în text.

5. Selectează din text două secvențe care exprimă stări sufletești.

6. Formulează, într-un enunț, ideea principală care se desprinde din primul paragraf al textului.

7. Transformă următorul dialog, extras din text, în vorbire indirectă:

În cele mai de pe urmă, veni fiul cel mai mare al împăratului și-i zise:

– Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinei, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi, și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

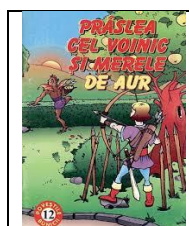
– Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ținut atâta sumă de bani și de aceea, iată, mă înduplec și te las ca să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.

8. Rezumă textul în 8-10 rânduri, respectând regulile acestui tip de compunere.

b. activitate pe grupe

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în echipe, folosind textul integral (tipărit sau online) sau fragmentele reproduse în manualul de clasa a V-a. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

GRUPA 1

Timp, spațiu, acțiune

Acțiunea basmului se petrece într-un timp foarte îndepărtat, atât pe *tărâmul nostru* cât și pe *tărâmul* celălalt, și constă într-o succesiune de fapte/situații/întâmplări, de largă circulație în poveștile fantastice românești sau universale (încercarea, călătoria, lupta, pedepsirea impostorului, recompensarea eroului etc.), care pun în conflict forțele binelui și ale răului, primele fiind cele triumfătoare. Subiectul este amplu, de desfășurare lineară și verifică momentele consacrate: expozițiune, intrigă, desfășurarea acțiunii, punct culminant, deznodământ.

Sarcini de lucru:

1. Transcrieți secvențele care fixează timpul acțiunii.
2. Grupați, pe două coloane, elementele care fixează spațiul real, respectiv spațiul fantastic al acțiunii.
3. Identificați momentele subiectului și prezentați conținutul acestora sub formă de idei principale.
4. Găsiți trei proverbe care să ilustreze mesajul/învățătura desprinsă din basm.

GRUPA 2

Specificul personajelor

Ființe reale sau imaginare, eroii basmului întruchipează aspirațiile omului simplu, din popor, către bine, frumos și adevăr, fiind totodată o proiecție a virtuților aflate la loc de cinste în cultura populară (curaj, cinste, dreptate, respect filial etc.) sau a răului din lume, care trebuie îndepărtat și sancționat. Caracterizarea acestora se realizează atât direct (de către narator sau alte personaje), cât și indirect, prin fapte, gesturi, limbaj, procedeele artistice frecvent întâlnite fiind personificarea, hiperbola și antiteza.

Sarcini de lucru:

1. Enumerați, sub formă de listă, următoarele tipuri de personaje din text:
 - a. pozitive:
 - b. negative:
 - c. reale:
 - d. fantastice:
2. Precizați trei trăsături ale lui Prâslea, care susțin statutul de personaj principal al acestuia.
3. Descoperiți în text două trăsături fizice și trei trăsături morale ale personajului principal, apoi completați spațiile următorului tabel:

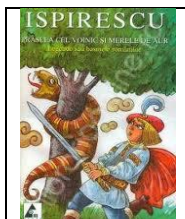
Trăsătura	Secvența de text din care reiese/citatul	Mijlocul de caracterizare identificat
1		
2		
3		
4		
5		

4. Găsiți două asemănări și două deosebiri între zmeul cel mic și personajul din fragmentul de mai jos, apoi explicați, într-un singur enunț, care vă place mai mult și de ce:

Zmeul zmeilor (...) vine pe lume deja împlătoșat și cu buzduganul în mână. (...) E recunoscut de la distanță datorită coifului cu clești de homar pe care-l poartă pe cap. Flacăra pe care-o scoate pe nări are cam 15 metri lungime și e verde pal, cu turbioane mai curând estetice decât eficiente. (...) Pasiunea cea mare a tuturor zmeilor zmeilor e colecționarea florilor de mină. Minunile de cuarț și pirită care ajung la noi, la suprafață, sunt doar flori moarte, veștejite. Acolo, sub pământ, ele se desfac și respiră ca niște crini transparente, și-și împrăstie grăunții de aur ai polenului în curenții de aer. Zmeii le culeg și le țin îngropate în pivnițe pe care nu le mai deschid niciodată. Nu le vede nimeni, dar ei știu că sunt acolo, că le aparțin, și se bucură.*

(Mircea Cărtărescu, Enciclopedia Zmeilor)

* turbion – (s. n.) vârtej de apă sau de aer;

GRUPA 3

Moduri de expunere

Ca în orice operă literară epică, în basm modul dominant de expunere este narațiunea, atribuită unui narator obiectiv, care narează la persoana a III-a. De asemenea, sunt reprezentate dialogul, cu rol în

caracterizarea personajelor, și descrierea, utilizată pentru prezentarea succintă a cadrului acțiunii și a eroilor.

Sarcini de lucru:

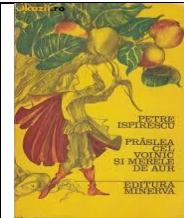
1. Transcrieți din text trei secvențe care ilustrează prezența naratorului.
2. Selectați din text formulele specifice narațiunii basmului, apoi explicați succint rolul acestora:
 - a. formula inițială:
 - b. formulă de mijloc (mediană):
 - c. formula de încheiere:
3. Menționați trăsăturile celor două personaje, raportându-vă la dialogul dintre împărat și Prâslea de la începutul basmului.
4. Descrieți, în 5-6 rânduri, grădina împăratului, respectând convențiile acestui tip de text.

	GRUPA 4 <i>Coordonatele fantasticului</i>
---	---

Universul basmelor stă sub semnul fantasticului sau al fabulosului, încălcând astfel legile lumii reale și lăsând loc imaginației, într-o atmosferă frecvent feerică, sau valorificând semnificații din gândirea străveche, mitică și magică.

Sarcini de lucru:

1. Ilustrează, pe baza textului, următoarele elemente/situații care țin de dimensiunea fantastică a universului basmelor:
 - a. situații:
 - b. personaje:
 - c. animale năzdrăvane:
 - d. obiecte:
 - e. cifre magice:
2. Selectați din text secvențele care se referă la trăsăturile supranaturale ale personajului principal.
3. Prezentați, în câte trei rânduri, două personaje fantastice pe care le considerați cele mai importante în desfășurarea acțiunii basmului, motivându-vă alegerea făcută.
4. Propuneți o semnificație posibilă a frecvenței cifrei 3 în basmul popular.

	GRUPA 5 <i>Trăsăturile stilului și ale limbajului</i>
---	---

Având în vedere că este atribuit unui narator rapsod popular, basmul se remarcă, la nivel stilistic, prin prezența oralității (reproducerea în scris a formelor limbii vorbite: interjecții, expresii, structuri exclamative și interrogative etc.), în timp ce limbajul este popular și arhaic, bogat în proverbe și ziceri tipice. Dintre figurile de stil cele mai importante, se remarcă personificarea, hiperbola, alegoria și antiteza.

Sarcini de lucru:

1. Transcrieți din text cinci termeni populari și cinci termeni arhaici, apoi scrieți pentru fiecare câte un sinonim, utilizând un dicționar (tipărit sau online).
2. Selectați, din replicile personajelor, patru secvențe care susțin oralitatea stilului.
3. Găsește în text câte un exemplu relevant pentru:
 - a. personificare;
 - b. antiteză;
 - c. hiperbolă.
4. Pornind de la următoarea imagine, scrieți un text de 4-6 rânduri, în care să utilizați 3 regionalisme și 3 arhaisme, pe care le veți sublinia diferit:

Ilustrație de Maria Surducan

c. evaluare: *turul galeriei*;

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile din secvența de lucru anterioară, redactează o compunere (la alegere între A și B!):

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că textul dat se încadrează în specia literară *basm*.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale speciei, identificate în textul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul central din textul dat.

În compoziția ta, trebuie:

- să precizezi două trăsături fizice și/ sau morale ale personajului;
- să exemplifici adecvat aceste trăsături prin citate sau scene semnificative;
- să identifici două mijloace/ procedee diferite de caracterizare;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)

- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

A fost când a fost, pe vremea când se potcovea puricele cu nouăzeci și nouă ocă de fier la un picior, cu nouăzeci și nouă ocă de oțel la alt picior și tot i se părea ușor. A fost odată un împărat și avea împăratul cela un bahore de băiat neastâmpărat și zbânțuit, de nu mai avea încotro. Într-o zi, băiatul a ieșit la poartă și împrășca cu praștia pietre. Tocmai atunci a trecut prin poarta palatului o babă cu un ulcior cu apă. Băiatul a împrășcat și a nimerit drept în ulcior. Ulciorul s-a stricat, apa toată s-a vărsat, iar baba s-a întors și i-a zis băiatului:*

— Să mergi tot pământul umblător, astâmpăr să nu mai ai, până nu vei nimeri pe tărâmul fără de moarte, și nici acolo ceas de tihnă și loc de odihnă să nu-ți afli.

Băiatul s-a întors în palat și după trei zile a prins a se lua pe gânduri, l-a pălit o tristețe și un dor să meargă în lume, să găsească tărâmul fără moarte. S-a luptat el în sinea lui cât s-a luptat și într-o bună dimineață îi spune împăratului să-i dea bani de cheltuială, haine de primeneală, sabie și buzdugan, că se duce în lume. N-a putut nimeni să-i stea în cale, s-a dus feciorul împăratului și dus a fost.

(Luceafărul de seară și Luceafărul de zi)

*bahore – arh. obraznic, neastâmpărat

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

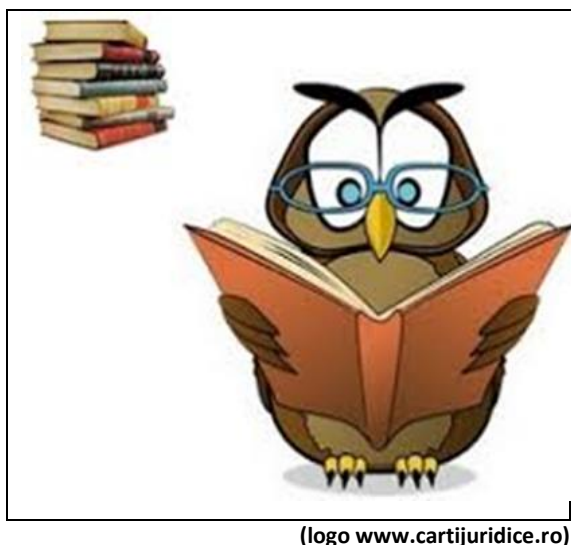
1. Notează câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *ușor, odată, a ieșit*.
2. Explică rolul virgulei în secvența: *apa toată s-a vărsat, iar baba s-a întors*.
3. Precizează două moduri de expunere prezente în textul dat.
4. Menționează două trăsături ale genului epic prezente în fragmentul citat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *S-a luptat el în sinea lui cât s-a luptat și într-o bună dimineață îi spune împăratului să-i dea bani de cheltuială, haine de primeneală, sabie și buzdugan, că se duce în lume. N-a putut nimeni să-i stea în cale, s-a dus feciorul împăratului și dus a fost*.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că fragmentul citat se încadrează în specia literară *basm*.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale speciei literare *basm*, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Tema 2 – Scriitorul și lumea. Înțelepciune, critică și morală în oglinda realității

(logo www.cartijuridice.ro)

Texte motivaționale:

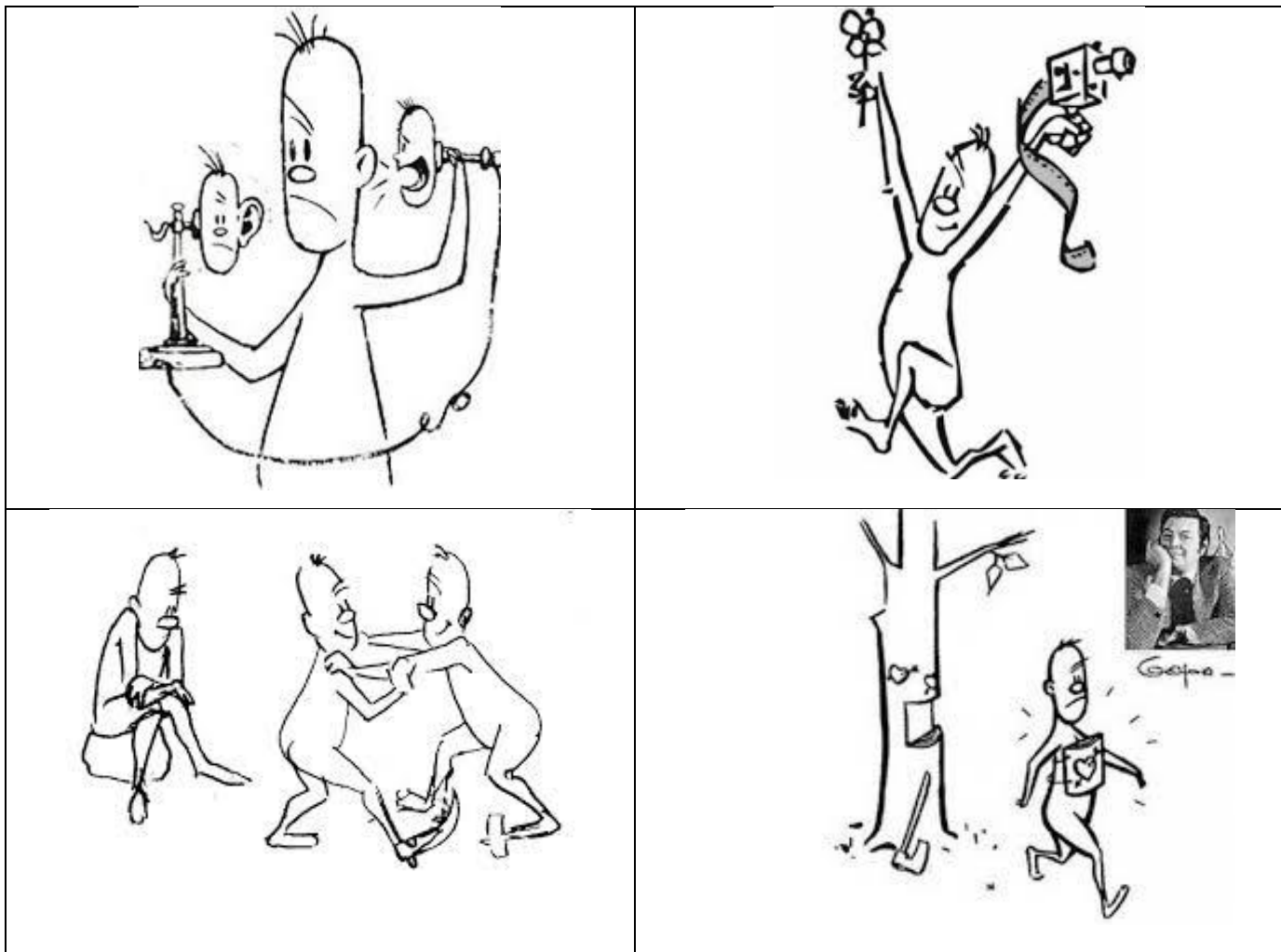
- *Nu numai foile volante pot să zboare, - sau, mai degrabă, să zburătăcească aidoma frunzelor desprinse, toamna, de pe ramuri. Cu toate că mai grea, chiar cartea zboară; dar nu în sensul că planează precum avionul de hârtie, ci că putem zbura noi, cititorii, cu ea, - căreia-i suntem pasageri. Iar acest zbor e fie unul de agrement, o escapadă, fie o cursă interplanetară. Or, ca să zbori cu cartea, ea trebuie deschisă. Numai deschisă, face cartea aripi, ca păsările, ca fragilii fluturi,..., ca îngerii din cer...*
(Șerban Foarță, **Micul Print**)
- *Cărțile au ochii stinși. O bibliotecă frecventată zilnic este cu totul altceva. Fiecare volum pare treaz și în așteptare. Sunt, în rafturi, cărți necitite de mult, dar care nu se plictisesc așteptând, căci știu că o mână expertă le va adăposti într-un târziu, le va răsfoi sau le va muta pe noptieră. Răbdarea cărților e infinit mai mare decât a oamenilor. Ele s-au obișnuit să vadă chiar și secole scurgându-se unele după altele.*
(Nicolae Manolescu, **Cărțile au suflet**)

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 1 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă:– **10 minute**

Exerciții de lectură a imaginii (privind surprinderea esențializată a datelor realității, cu trecere către profilul schiței ca specie literară: decupaje din cotidian, personaje de tip crochiu etc.):

Secvența 3 – Profilul textului narativ. Schița - prezentare – 10 minute

Text-suport: "Vizită..." de I. L. Caragiale

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea schiței ca specie epică;

Contextualizare:

SCHIȚA - este o specie a genului epic scurt, cu o acțiune simplă, lineară, inspirată din realitatea imediată ce redă un singur eveniment sau aspect din viața unuia sau a câtorva personaje.

Trăsături:

- acțiune concentrată, lineară, orientată spre punctul culminant și deznodământ;
- reperele spațio-temporale capătă funcționalitatea unui simplu decor;
- personaje schematice, plate, uneori caricaturale, existând tendința de generalizarea a tipologiilor/dominantelor prezentate;
- stil concis.

(Ecranizare „Vizită...”, www.youtube.com)

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

M-am dus de Sf. Ion să fac o vizită doamnei Maria Popescu, o veche prietenă, ca s-o felicit pentru onomastica unicului său fiu, Ionel Popescu, un copilăș foarte draguț de vreo opt anișori. N-am voit să merg cu mâna goală și i-am dus băiețelului o minge foarte mare de cauciuc și foarte elastică. Atențiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele și mai ales copilului, pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roșiori în uniformă de mare ținută. După formalitățile de rigoare, am început să convorbim despre vreme, despre sorții agriculturii - dl. Popescu tatăl este mare agricultor - despre criză și celelalte. Am observat doamnei Popescu că în anul acesta nu se prea vede la plimbare, la teatru, la petreceri ... Doamna mi-a răspuns că de la o vreme i se urăște chiar unei femei cu petrecerile, mai ales când are copii.

- Să-ți spun drept, cât era Ionel mititel, mai mergea; acu, de când s-a făcut băiat mare, trebuie să mă ocup eu de el, trebuie să-i fac educația. Și nu știți dumneavoastră bărbații cât timp îi ia unei femei educația unui copil, mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educație!

Pe când doamna Popescu-mi expune părerile ei sănătoase în privința educației copiilor, auzim dintr-o odaie de alături o voce răgușită de femeie bătrână:

- Uite, conică, Ionel nu s-astâmpără!

- Ionel! strigă madam Popescu, Ionel, vin' la mama!

Apoi, către mine încet:

- Nu știi ce ștrengar se face și deștept ... Dar vocea de dincolo adaugă:

- Conică, uite, Ionel vrea să-mi răstoarne mașina! ... Astâmpără-te, că te arzi!

- Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!

- Sări, conică! varsă spirtul! s-aprinde!

- Ionel! strigă iar mama și se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe ușe, apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și-i oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută...

- Nu ți-am spus să nu te mai apropii de mașină când face cafea, că dacă te-aprinzi, moare mama? Vrei să moară mama? (...)

(I. L. Caragiale, *Vizită...*)

Cerințe:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensurile din context ale cuvintelor: *părerile, sănătoase, nu s-astâmpără, o poză*.

2. Alcătuește propoziții cu omonimele cuvintelor: *mine, ce, și, dar, de, iar*, din secvența:

Apoi, către mine încet:

- Nu știi ce ștregar se face și deștept ... Dar vocea de dincolo adaugă:

- Coniță, uite, Ionel vrea să-mi răstoarne mașina! ... Astâmpără-te, că te arzi!

- Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!

3. Explică rolul utilizării semnelor de ortografie și de punctuație din secvența:

„- Uite, coniță, Ionel nu s-astâmpără!”

4. Transcrie din text două structuri care conțin un indice temporal, respectiv spațial al acțiunii.

5. Numește momentele subiectului identificabile în text, motivându-ți răspunsul în 2-3 enunțuri.

6. Realizează, în 4 rânduri, rezumatul textului dat.

7. Selectează două secvențe care conțin mijloace diferite de caracterizare a unuia dintre personaje.

8. Realizează, în 4-6 rânduri, portretul personajului Ionel, utilizând numai informațiile din textul-suport.

9. Încadrează textul în specia *schită*, utilizând două argumente.

10. Explică, în 4-6 rânduri, secvența: *Să-ți spun drept, cât era Ionel mititel, mai mergea; acu, de când s-a făcut băiat mare, trebuie să mă ocup eu de el, trebuie să-i fac educația. Și nu știți dumneavoastră bărbații cât timp îi ia unei femei educația unui copil, mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educație!*

b. activitate în perechi (lucru diferențiat)

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în perechi. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVEL 1

Citește cu atenție textul, pentru a rezolva cerințele formulate mai jos:

Nouă ceasuri și nouă minute... Peste șase minute pleacă trenul. Un minut încă și se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon... Trec de acolo până acolo prin coridor, să văz în care compartiment aș găsi un loc mai comod... Aici. O damă singură, și fumează, atât de bine! Intru și salut, când auz o mârâitură și văz apărând dintr-un paneraș de lângă cocoana capul unui cățel lăptos, plin de funde, de panglici roșii și albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în iatacul stăpână-si.

- Bubico! Zice cocoana... șezi mumos, mamă!

(I.L. Caragiale, Bubico...)

1. Scrie antonimele primelor două verbe din text.
2. Identifică, în ultimele două rânduri ale fragmentului, un substantiv și un adverb obținute prin conversiune.
3. Formulează două enunțuri cu sensuri diferite ale termenului polisemantic *casă*.
4. Transcrie un termen derivat cu sufix diminutival.
5. Transcrie din text câte un cuvânt care să conțină triftong, respectiv un hiat.
6. Selectează două cuvinte/structuri care nu sunt conforme normelor limbii actuale, oferind varianta lor literară.
7. Numește personajele participante la acțiune.
8. Precizează modul de expunere dominant.
9. Rezumă, în 3-5 rânduri, fragmentul dat.
10. Enumeră două trăsături care permit încadrarea textului în specia *schită*.

NIVEL 2

Citește cu atenție textul, apoi răspunde cerințelor formulate în continuare:

În revărsat de zori, pe baltă, lumina face minuni. Pe fața apei sclipesc, ici sfârâmituri de oglinzi; colo, plăci de oțel; comori de galbeni între trestii. În nuferi, ca-n niște potire plutitoare, curg raze de aur. Un colb de argint dă strălucire stufărișului. Peste tot liniște neclintită, de rai.

Cocostârcul s-a sculat cu noapte-n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, subțiri ca niște lujere, trupul lui se leagănă agale. Din când în când își udă pliscul; uneori se oprește de se uită, ispititor, pe fundul apei, ca și cum ar fi dat peste ceva ce căuta de mult. E răcoare, și răcoarea îl încântă. Nu simte nici o altă dorință, decât să-și scalde picioarele în unda rece, care-i trimite fiori până sub aripi.

Deodată se oprește; încordează gâtul și privește. Pe frunza unui nufăr, o broască se bucură și ea de frumusețea și răcoarea dimineții. Când l-a văzut, biata broscuță a încremenit pe piciorușele de dinapoi; cu ochii mari deschiși, cată la cumplitul dușman. În spaima ei, îl vede uriaș, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, lung, să soarbă dintr-o dată balta și, dimpreună cu balta, pe ea.

Inima i s-a oprit. Își aștepta sfârșitul.

Cocostârcul o vede și o înțelege. Dar dimineața e mărinimos. Ș-apoi i se pare atât de mică, de neînsemnată această vietate a bălții, că, de la o vreme, parcă o pierde din ochi și nici n-o mai zărește. Ridică piciorul, o pășește disprețuitor și trece, mareș, mai departe.

Broscuței nu-i vine să creadă. Mai stă așa câteva clipe. Apoi, de bucurie, sare pe o altă frunză; și-ntr-un avânt de recunoștință, ea cea dintâi, taie tăcerea dimineții:

- Ooac!

(Emil Gârleanu, *Mărinimie*)

1. Ilustrează, în enunțuri proprii, alte valori morfologice decât în text ale termenilor: *fața*, *uriaș*.
2. Precizează numărul de sunete și de litere pentru cuvintele: *picioarele*, *ochi*.

3. Scrie câte un sinonim și un antonim pentru cuvintele: *mărinimos*, *agale*.
4. Transcrie din text trei cuvinte obținute prin derivare.
5. Explică, într-un enunț, rolul frecvenței în text a verbelor la timpul prezent.
6. Scriitorul prezintă, în primul paragraf, locul și timpul acțiunii, folosind ca modalitate de expunere descrierea. Selectează două imagini artistice și două figuri de stil diferite care întrețin farmecul dimineții pe baltă, precizând felul lor.
7. Transcrie o secvență care ilustrează simpatia naratorului față de unul dintre personaje.
8. Numește personajele participante la acțiune, apoi prezintă succint unul dintre ele, la alegere, evidențiind mijloace directe și indirecte de caracterizare.
9. Interpretează titlul operei, având în vedere gestul personajului principal.
10. Enumeră două trăsături care permit încadrarea textului în specia *schită*.

c. evaluare

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile din secvențele de lucru anterioare, redactează o compunere (la alegere între A și B!):

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că textul „Vizită...” de I.L. Caragiale (fragmentul din Fișa 1) se încadrează în specia literară *schită*.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale speciei, identificate în textul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul central din textul „Vizită...” de I.L. Caragiale (fragmentul din Fișa 1).

În compoziția ta, trebuie:

- să precizezi două trăsături fizice și/sau morale ale personajului;
- să exemplifici adecvat aceste trăsături prin citate sau scene semnificative;
- să identifici două mijloace/procedee diferite de caracterizare;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

Ceasurile de așteptare au trecut foarte încet, și mi s-au părut firește foarte lungi; dar, cât de încet, ceasurile tot trebuie să treacă; și cât de lungi sa fie, tot le-nghite vremea pe unele după altele. Și așa, pe la două și jumătate, m-am suit în vagonul de dormit la patul cu numărul 13.

Ș-apoi mai spun unii și-alții că 13 e număr fără noroc! N-apuc să mă așez bine la locul meu și să scot o carte de citit din săculeț, și cine intră, cu zgomot mare, în același compartiment?... Cine? tânărul meu! extraordinara pasăre călătoare! care ocupă în fața mea locul cu numărul 11.

Mă salută foarte grațios, pare că mă recunoaște. Eu, vădit mulțumit că-l revăz, îi răspund și mai grațios, și gândesc așa: de data asta, fiindcă suntem numai doi într-un compartiment, am să intru în vorbă franțuzește, ori nemțește, cât mă pricep. Și pândesc momentul când să atac.

Dar până să încep eu, el, care și-a aruncat ochii pe cartea mea de citire lăsată pe mescioară, îmi zice zâmbind foarte amical:

— Dumneata știi românește?

Înecat de admirație și de bucurie, nu pot răspunde decât prin altă întrebare:

— Cum? dumneata... știi și românește?

— Perfect! răspunde omul extraordinar.

— Domnule, zic eu, nu-ți poți închipui câtă plăcere îmi face să călătoresc cu un om așa de umblat ca dumneata! Crede-mă că tot drumul de aseară și până adineaori am regretat că nu cunosc și eu o limbă străină, să pot intra în conversație cu un tovarăș de călătorie așa de spiritual și care știe atâtea!

Tânărul mi-a mulțumit de compliment, și din momentul acela am fost buni prieteni.

Câtă admirație îmi inspirase în ajun nu fusese nimica pe lângă ce trebuia să-mi inspire de acuma-ncolo.

Cum se poate un om să-i ia atâtea! Fenomenal!

(I. L. Caragiale, *Așa să mor!*)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un antonim potrivit pentru cuvintele subliniate: încet, m-am suit, grațios.
2. Explică rolul virgulei în secvența: *Mă salută foarte grațios, pare că mă recunoaște*.
3. Transcrie din fragmentul citat un indice temporal și unul spațial.
4. Menționează două trăsături ale genului epic prezente în textul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația următoarei secvențe din fragment: *Crede-mă că tot drumul de aseară și până adineaori am regretat că nu cunosc și eu o limbă străină, să pot intra în conversație cu un tovarăș de călătorie așa de spiritual și care știe atâtea!*

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că fragmentul citat se încadrează în specia literară *schiță*.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale speciei literare *schiță*, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 2 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de „spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: **Fabula**– **10 minute**

Exerciții de lectură a imaginii:

a. relația datele realității – construirea semnificațiilor/mesajului:

b. lumea necuvântătoarelor – pretext de literatură:

Secvența 3 – Fabula – prezentare – 10 minute

Text-suport:

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea fabulei ca specie a epicii culte; lectura expresivă a textului, explicarea sarcinilor de lucru;

Suport teoretic:

Definiție: fabula este o specie a genului epic, în proză sau în versuri, în care personajele dețin măști animaliere, fitomorfe sau obiectuale și sunt plasate în situații omenești, pentru a evidenția o morală.

Trăsături:

- propune, de obicei, o structură specifică: prima parte, narativă sau dialogată, conține o scurtă întâmplare, simplă, alegorică, urmată de morală, formulată direct și concis, prin care se oferă cheia de interpretare;

- personajele sunt realizate schematic și caracterizate în special prin limbaj, reprezentând tipologii umane;
- intenția autorului este evident moralizatoare;
- stilistic, textul se caracterizează prin economie de mijloace și preferința pentru alegorie și personificare, în timp ce prozodia este necanonică.

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție următorul text, pentru a răspunde cerințelor formulate în continuare:

*"Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace,
Cum lupii, urșii, leii și alte câteva,
Care cred despre sine că prețuiesc ceva!
De se trag din neam mare,
Asta e o-ntâmplare:
Și eu poate sunt nobil, dar s-o arăt nu-mi place.
Oamenii spun adesea că-n țări civilizate
Este egalitate.
Toate iau o schimbare și lumea se cioplește,
Numai pe noi mândria nu ne mai părăsește.
Cât pentru mine unul, fieștecine știe
C-o am de bucurie
Când toată lighioana, măcar și cea mai proastă,
Câine sadea îmi zice, iar nu domnia-voastră."
Așa vorbea deunăzi cu un bou oarecare
Samson, dulău de curte, ce lătra foarte tare.
Cățelul Samurache, ce ședea la o parte
Ca simplu privitor,
Auzind vorba lor,
Și că nu au mândrie, nici capricii deșarte,
S-apropie îndată
Să-și arate iubirea ce are pentru ei:
"Gândirea voastră, zise, îmi pare minunată,
Și sentimentul vostru îl cinstesc, frații mei."
- "Noi, frații tăi? răspunse Samson plin de mânie,*

Noi, frații tăi, potaie!
 O să-ți dăm o bătaie
 Care s-o pomenești.
 Cunoști tu cine suntem, și ți se cade ție,
 Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești?"
 - "Dar ziceați..." - "Și ce-ți pasă? Te-ntreb eu ce ziceam?"
 Adevărat vorbeam,
 Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,
 Că voi egalitate, dar nu pentru căței."

Aceasta între noi adesea o vedem,
 Și numai cu cei mari egalitate vrem.

(Grigore Alexandrescu, *Câinele și cățelul*)

Cerințe:

1. Scrie câte un sinonim potrivit pentru sensurile din context ale cuvintelor: *prețuiesc*, *se cioplește*, *cinstesc*, *mânie*.
2. Ilustrează, în enunțuri proprii, polisemantismului verbului *a (se) trage*, prezent în text.
3. Transcrie din text două cuvinte derivate, două compuse și două obținute prin conversiune (schimbarea valorii gramaticale).
4. Explică rolul semnelor de ortografie și de punctuație din versul: - "Dar ziceați..." - "Și ce-ți pasă? Te-ntreb eu ce ziceam?"
5. Rezumă textul, în 4-6 rânduri.
6. Precizează modurile de expunere prezente în text.
7. Stabilește măsura și rima ultimelor patru versuri din textul dat.
8. Numește personajele participante la acțiune, precum și trăsătura morală dominantă a fiecăruia.
9. Explică, în 4-6 rânduri, semnificația secvenței: *Aceasta între noi adesea o vedem,/Și numai cu cei mari egalitate vrem*.
10. Enumeră patru trăsături care permit încadrarea textului în specia *fabulă*.

b. activitate diferențiată (pe grupe, în perechi sau individuală, în urma negocierii profesorului cu elevii)

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra diferențiat. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVELUL 1

Citește cu atenție textul următor:

*Cel mai obraznic din stejari
Certa modestul trandafir:
- Zău, de-ndrăzneala ta mă mir,
Cu mine tu să te compari!
Cu vârful meu eu sparg azurul
Și sunt prieten cu vulturul,
Și rădăcina-mi nu e-n stare
Trei oameni s-o coprindă;
Ar trebui să mă admiri!
- Așa e, dar tu faci doar ghindă,
Și eu fac trandafiri!*

(Cincinat Pavelescu, *Trandafirul și stejarul*)

Cerințe:

1. Scrie câte un sinonim contextual pentru termenii: *îndrăzneală*, *sparg*.
2. Notează câte un antonim potrivit pentru sensul din context al cuvintelor: *modestul*, *prieten*.
3. Transcrie din text un cuvânt derivat și unul obținut prin schimbarea valorii gramaticale.
4. Explică rolul utilizării primei virgule din versul: - *Zău, de-ndrăzneala ta mă mir*,...
5. Selectează din text două figuri de stil diferite, pe care le vei preciza.
6. Precizează măsura și rima primelor patru versuri din textul dat.
7. Numește personajele care apar în text, precum și trăsătura morală dominantă a fiecăruia dintre ele.
8. Precizează modurile de expunere care apar în text.
9. Explică, în 3-5 rânduri, semnificația secvenței: „- *Așa e, dar tu faci doar ghindă*,/*Și eu fac trandafiri!*”.
10. Enumeră două trăsături care permit încadrarea textului în specia *fabulă*.

NIVELUL 2

Citește, cu atenție, textul:

*Un cotoi sau pisică,
Din două nu știu care,
Nici mare, nici prea mică,
Dar foarte mâncătoare,
Și din soiul acela ce-n păduri locuiește
Și pe copaci trăiește,
Văzu un tigru mare*

Trecând pe o cărare.
De sus, de pe ghindarul unde era urcată,
Pisica socoti
Că poate-a-l îngrozi;
Și făr-a pierde vremea se adresă îndată
La tigrul ce trecea,
Fără a o vedea:
– Ia stăi, mă rog, puțin, jupâne de pe jos,
Care tu socotești
Că nu știu cine ești;
Mândria ce arăți cu noi e de prisos:
Știi din ce neam mă trag și că strămoșii mei
Sunt fii de dumnezei?
Nemuritorii toți, din cer când au fugit,
Subt nume de pisici în lume au trăit.
Preoții egipteni în templu îi slăvesc,
Și niște tigri mici cu noi se potrivesc!
–Dacă strămoșii tăi cu tine semăna,
Negreșit erau proști câți lor se închina.
Răspunse tigrul meu; iar dacă au avut
Vreun merit cunoscut,
Ceva dumnezeiesc,
Atunci eu te căiesc,
Și pentru starea ta de milă sunt pătruns,
Căci d-or fi câte spui, zău, prea rău ai ajuns.

Deși mulți au zis-o, eu tot o mai zic:
Slava strămoșească pe strămoși cinstește;
În zadar nepotul cu ea se fălește,
Când e, cum se-ntâmplă, un om de nimic.

(Gr. Alexandrescu, *Pisica sălbatică și tigrul*)

Cerințe:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: *soiul*, *îngrozi*, *pătruns*, *se fălește*.
2. Explică rolul cratimei în secvența: *făr-a pierde vremea*.

3. Precizează mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *mâncătoare*, *strămoșii*, *(tigrul) meu*, *dumnezeiesc*.
5. Alcătuieste enunțuri cu omonimele a trei cuvinte din versul: *Deși mulți au zis-o, eu tot o mai zic...*
6. Menționează două moduri de expunere prezente în textul dat.
7. Precizează două trăsături de caracter ale pisicii.
8. Transcrie din text o secvență care indică prezența naratorului.
9. Formulează, într-un enunț, morala fabulei.
10. Prezintă, exemplificând din opera citată, trei trăsături ale fabulei.

c. evaluare: prezentarea concluziilor în plen, discuții;

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile din secvența de lucru anterioară, redactează o compunere (la alegere între A și B!). Puteți utiliza orice text-suport din cele parcurse anterior:

A. Redactează o compoziție de 150-250 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia despre semnificația mesajului textului *Câinele și cățelul* de Grigore Alexandrescu (vezi Fișa de lucru 1!).

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului textului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să motivezi faptul că textul *Câinele și cățelul* de Grigore Alexandrescu este o *fabulă*.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două caracteristici/ trăsături ale speciei literare *fabulă*;
- să exemplifici aceste caracteristici/ trăsături pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de feedback/de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

*Un brad înalt, semeț, voinic,
Privind un fir de iarbă mic,
Zicea îngâmfat: – În zece ani cât m-am suit,
Sărmane fir nenorocit,
Și tu ești tot cum te-am lăsat
Pe când alături petreceam;
În umbra ta necunoscută,
Abia c-o palmă te-ntreceam
Și astăzi te întrec c-o sută.
Și vezi, sunt bun că-mi amintesc
Și-am drept să fiu orgolios,
Căci ai rămas atât de jos,
Abia, abia te mai zăresc.*

*Firul de iarbă îi zise: –Bine,
Ești mai înalt, e drept, vecine,
Și totuși între noi, îmi pare
Că e grozavă-asemănare:
Oricât te-ai înălța în vânt,
Cu fruntea-n nori sau în lumină,
O, nu uita – ai rădăcină
Tot ca și mine, în pământ.*

(Cincinat Pavelescu – *Bradul și firul de iarbă*)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Indică numărul de litere și de sunete pentru cuvintele: *zicea, zece, vecine*.
2. Explică rolul virgulei în secvența *O, nu uita...*
3. Precizează două figuri de stil diferite din text.
4. Menționează două moduri de expunere prezente în textul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația versurilor *Și vezi, sunt bun că-mi amintesc/Și-am drept să fiu orgolios,/ Căci ai rămas atât de jos...*

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să motivezi faptul că textul citat este o fabulă. În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două caracteristici/ trăsături ale speciei literare *fabulă*;
- să exemplifici aceste caracteristici/ trăsături pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 2 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: **baladescul** – incursiune în trecutul de luptă pentru dreptate socială, pledoaria pentru virtuți, modelele umane avansate, filosofia asupra vieții și a destinului uman, în strânsă comuniune cu natura/mediul de viață – **10 minute**

Suport audio-video:

Pintea – producție cinematografică din 1976, regizată de Mircea Moldovan, după un scenariu de Vasile Chiriță și Dumitru Mureșan. Rolurile principale sunt interpretate de Florin Piersic, Nae Ghe. Mazilu, Constantin Diplan, Aristide Teică și Maria Ploae.

Secvența 3 – Balada populară – prezentare – **10 minute**

Text-suport: ”Toma Alimoș” (text cules de Gh. Dem. Teodorescu)

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea baladei ca specie epică populară; lectura expresivă a textului, explicarea sarcinilor de lucru;

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

Foicica fagului,
La poalele muntelui,
Muntelui Pleșuvului,
În mijlocul
Câmpului
La puțul*
Porumbului,
Pe câmpia verde, -ntinsă,
Și de cetine* coprinsă,
Șade Toma Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat
Și viteaz cum n-a mai stat.
Șade Toma tolănit
Și cu murgul priponit
În pripoane de argint,
Și mănâncă frumușel,
Și bea vin din burdușel*,
Și grăiește în ast fel:
- Închinar-aș, și n-am cui!
Închinar-aș murgului,
Murgului sirepului*,
Dar mi-e murgul vită mută,
Mă privește și m-ascultă,
N-are gură să-mi răspundă!
Închinar-aș armelor,
Armelor drăguțelor,
Armelor surorilor,
Dar și ele-s fiare reci,
Puse-n teci
De lemne seci!
Închinar-oi codrilor,
Ulmilor
Și fagilor,
Brazilor,
Paltinilor,
Că-mi sunt mie frățiori,
De poteri* ascunzători;
D-oi muri,
M-or tot umbri,
Cu frunza m-or învăli,
Cu freamătul m-or jeli!
Și cum sta

De închina
Codrul se cutremura,
Ulmi și brazi
Se cletina
Fagi și paltini
Se pleca
Fruntea
De i-o răcorea,
Mâna
De i-o săruta;
Armele din teci ieșea,
Murgulețu-i râncheza.
Până vorba-și isprăvea,
Burdușelul
Ridica,
Vinișorul
Că gusta
Și-n picioare se scula.
Ochii-și negri d-arunca,
Peste câmpuri se uita
Și departe ce-mi zărea?
Că-mi venea, mare, venea
Stăpânul
Moșiilor
Și domnul câmpiilor,
Manea, slutul
Și urâtul;
Manea, grosul
Ș-arțăgosul;
Venea, mare, ca vântul,
Ca vântul și ca gândul,
Cu părul lăsat în vânt,
Cu măciuca de pământ.
Pân' la Toma când sosea,
Din guriță mi-i grăia:
- Bună ziua, verișcane!
- Mulțumescu-ți, frate Mane!
- D-alei, Tomo Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat,
Pe la mine ce-ai cătat?
Copile
Mi-ai înșelat,

Florile
Mi le-ai calcat,
Apele mi-ai turburat,
Livezi
Verzi
Mi-ai încurcat,
Păduri
Mari
Mi-ai dărâmat.
Ia să-mi dai tu mie seamă,
Ia să-mi dai pe murgul vamă!
Toma, mare, d-auzea,
Din guriță-i cuvânta:
- Ce-i văzut
Om mai vedea,
Ce-am făcut
Om judeca;
Pân-atuncea, măi fârtate*,
Dă-ți mânia la o parte
Și bea ici pe jumătate,
Ca să ne facem dreptate!
Toma, pân' să isprăvească,
Îi da plosca haiducească
Pe jumate s-o golească,
Mânia s-o potolească,
Ca c-un frate să vorbească.
Manea stânga
Și-ntindea
Să ia plosca
Și să bea,
Iar cu dreapta
Ce-mi făcea?
Paloș mic că răsucea,
Pântecele
I-atingea,
Mațele
I le vărsa
Și pe cal încălica,
Și fugea, nene, fugea,
Vitejia
Cu fuga!
Foicică de rogoz*,
Savai, Toma Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,

Nalt la stat,
 Mare la sfat
 Și viteaz cum n-a mai stat,
 Cumpătul că nu-și pierdea.
 Mâna
 La rană
 Punea
 Și din gură cuvânta:
 - D-alelei, fecior de lele
 Și viteaz ca o muiere,
 Nu fugi, că n-am dat vamă,
 Nu fugi, c-o să-mi dai seamă!
 Vreme multă nu pierdea,
 Mașele că-și aduna,
 Cu brâu lat se încingea,
 Mijlocelul ca-și strângea
 Și la murgul se ducea,
 Și pe murg încălica,
 Iar din gură mi-i grăia:
 - Murgule, murguțul meu,
 Datu-mi-te-a taică-tau
 Ca să-mi fii de ajutor
 La nevoie și la zor,
 Să te-ntreci cu șoimii-n zbor
 Pân-o fi ca să nu mor.
 Tinerel că m-ai slujit,
 Dar s-acuma, îmbătrânit,
 Să te-ntreci la bătrânețe
 Cât puteai la tinerețe.
 Azi te jur pe Dumnezeu
 Să mă porti ca gândul meu
 Și s-ajungi p-al câine rău,
 Că mi-a răpus zilele,
 Zilele, ca câinele,
 Pentru tine, murgule!
 Până Toma se gătește,
 Murgul coama-și netezește
 Și din gură mi-i grăiește:
 - Lasă șeaua, sai pe mine,
 Și de coamă țin-te bine,
 Ca s-arăt la bătrânețe
 Ce-am plătit la tinerețe!
 Până Toma se ținea,
 Murgul, mare, și zbura;

Și zbura tocmai ca vântul,
 Fără s-atingă pământul.
 Cât o clipă de zbura,
 Mult pe Manea-l întrecea,
 Iară Toma, de-l vedea,
 Îndărat se întorcea
 Și din fugă-i cuvânta:
 - Maneo, Maneo, fiară rea,
 Vitejia ți-e fuga,
 Că, de m-ai junghiat hoștește,
 Mi-ai fugit și mișelește.
 Ia mai stai ca să-ți vorbesc
 Pagubele să-ți plătesc,
 Pagubele
 Cu tăișul,
 Faptele
 Cu ascuțișul!
 Bine vorba nu sfârșea,
 Murgulețu-și repezea
 Și cu sete mi-l lovea;
 Capu-n pulbere-i cădea,
 Iar cu trupul sus, pe șea,
 Calu-n lume se ducea.
 Foicică micșunea,
 Vreme multă nu trecea
 Și pe Toma-l ajungea
 Moarte neagră, moarte grea.
 De pe cal descălica,
 Ochiul
 Se-mpăienjenea,
 Capul
 I se învârtea
 Și-n des codru se pleca,
 Iar din gura ce-mi grăia?
 - D-alelei, murguțule,
 D-alelei drăguțule,
 Ce-am gândit
 Am izbândit,
 Dar și ceasul mi-a sosit.
 Săpă-mi groapa din picior
 Și-mi așterne fânișor,
 Iar la cap și la picioare
 Pune-mi, pune-mi câte-o
 floare:

La cap, floare
 De bujor,
 Să mi-o ia mândra cu dor,
 La picioare,
 Busuioc,
 Să mă plângă mai cu foc.
 Apoi, mare, să te duci,
 Drumu-n codri să apuci
 Pin' la paltinii trăzniți,
 Unde-s frații poposiți.
 Nimeni frâul să nu-ți puie,
 Nici pe tine să se suie,
 Far' d-un tânăr sprâncenat
 Și cu semne de vărsat,
 Cu păr lung și gălbior,
 Care-mi este frățior,
 Frățior de vitejie,
 Tovarăș de haiducie.
 Numai el frâul să-ți puie
 Și pe tine să se suie;
 Tu să-l porți și pe el bine,
 Cum m-ai purtat și pe mine!
 Bine vorba nu sfârșea,
 Suflețelul că-și dedea:
 Codrul se cutremura,
 Ulmi și brazi
 Se cletina
 Fagi și paltini
 Se pleca
 Fruntea
 De i-o răcorea,
 Mâna
 De i-o săruta,
 Și cu freamăt îl plângea.
 Murgul jalnic râncheza,
 Cu copita că-mi săpa,
 Groapa mică că-i făcea,
 Fânișor îi așternea,
 Floricele că-i sădea,
 Cu trei lacrimi le stropea,
 Drumu-n codri c-apuca
 Și mergea, mare, mergea
 Pân' la paltinii trăzniți,
 La voinicii poposiți.

* puț, puțuri, s. n.- fântână.

* cetină, cetini, s. f. - creangă de conifer; arbust sau arbore conifer.

* burdușel, burdușele, s. n. - burduf mic; sac făcut din piele, în care se păstrează sau se transportă brânză, făină, apă etc.

* sireap, sirepi, -e, adj. - (despre cai) iute, năvalnic, greu de stăpânit; sălbatic.

* poteră, poteri, s. f. - Ceată, grup de oameni înarmați, care aveau misiunea de a urmări și de a prinde pe răufăcători și pe haiduci.

* mare, interj. - cuvânt care exprimă: mirare; curiozitate; nedumerire; surprindere, uimire; admirație etc.

* *fărtat, fărtați*, s. m. - Prieten nedespărțit al cuiva, legat de el prin jurământ până la moarte; frate de cruce; tovarăș. Termen cu care se adresează cineva unui prieten sau cuiva căruia ține să-i arate prietenie.

* *rogoz*, s. n. - iarbă de baltă în trei muchii, mai mică decât trestia.

Cerințe:

1. Transcrie din text cinci termeni populari, apoi precizează forma lor literară.
2. Extrage din text cinci cuvinte care aparțin câmpului lexical al naturii.
3. Transcrie din text două secvențe care fixează spațiul acțiunii.
4. Numește personajele care apar în text, precizând statutul lor social și o trăsătură dominantă de caracter.
5. Explică, pe scurt, rolul utilizării semnelor de punctuație și de ortografie din secvențele:

a. *Pân' la Toma când sosea,
Din guriță mi-i grăia:
- Bună ziua, verișcane!
- Mulțumescu-ți, frate Mane!*

b. *- D-alei, Tomo Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat,
Pe la mine ce-ai cătat?*

6. Care din următoarele secvențe din text sugerează atașamentul lui Toma Alimoș pentru mediul său de viață:

a) *În mijlocul/Câmpului/La puțul/Porumbului,/Pe câmpia verde, -ntinsă,/Și de cetine coprinsă,/Șade Toma Alimoș,/Haiduc din Țara-de-Jos...*

b) *Închinar-oi codrilor,/Ulmilor/Și fagilor,/Brazilor,/Paltinilor,/Că-mi sunt mie frățiori,/De poteri/ ascunzători...*

c) *Murgul jalnic râncheza,/Cu copita că-mi săpa,/Groapa mică că-i făcea,/Fânișor îi așternea,/Floricele că-i sădea,/Cu trei lacrimi le stropea...*

7. Stabilește ordinea logică și temporală a următoarelor idei principale ale textului, apoi notează în casete doar cifrele corespunzătoare acestora:

I. Nesocotind invitația la ospetie a haiducului, boierul Manea îl străpunge pe acesta, din răzbunare.

II. Toma Alimoș moare, fiind jeli de codru și de calul său credincios.

III. Dus în zbor de calul său, viteazul îl ajunge pe boier și-l răpune dintr-o lovitură, înfăptuind astfel un ultim act de dreptate.

IV. Toma Alimoș este într-un moment de repaus, prânzind cu codrul, armele și calul, singurii săi tovarăși.

V. Simțindu-și sfârșitul aproape, voinicul îl roagă pe murg să-l îngroape în mijlocul codrului, apoi să-l slujească în haiducie pe unul din tovarășii săi.

VI. Toma își adună ultimele puteri și cere ajutor murgului său, pentru a-l pedepsi pe boierul laș.

VII. Calul îl îngroapă pe haiduc după dorința acestuia, apoi se afundă în codru, în căutarea noului stăpân.

VIII. Boierul Manea întrerupe prânzul haiducului, acuzându-l de fărădelegi și cerându-i calul drept răsplată.

--	--	--	--	--	--	--	--

8. Explică, într-un enunț, rolul prezenței în text a formulelor: *foicica fagului, foicică de rogoz, foicică micșunea*.

b. activitate pe grupe

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în echipe. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

	GRUPA 1 Specificul baladei în contextul literaturii populare
---	---

Folclorul reprezintă o suită de creații artistice ivite din straturile adânci ale poporului român, care poartă amprenta sensibilității și a gândirii acestuia în fața marilor teme ale vieții: iubirea, moartea, timpul, inițierea, relația om-natură, individ-istorie etc. Basmul și balada sunt specii epice reprezentative ale literaturii populare, întrunind trăsături comune (caracterul oral, anonim, colectiv, tradițional și sincretic), dar și diferențe specifice.

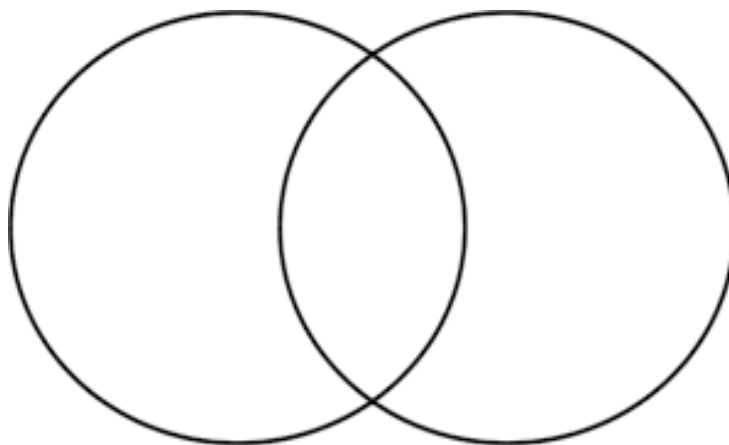
Sarcini de lucru:

1. Pe baza textelor suport discutate în cadrul cercului („Prâslea cel voinic și merele de aur”, respectiv „Toma Alimoș”), completează spațiile din următoarea diagramă (asemănări și deosebiri), având în vedere următoarele criterii:

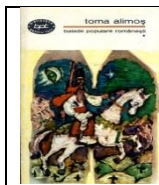
- timpul și spațiul acțiunii;
- specificul evenimentelor, al faptelor și al întâmplărilor;
- profilul personajelor;
- prezența fantasticului;
- trăsăturile artei narrative, ale limbajului artistic și ale stilului;

BASM

BALADĂ

2. Pe baza constatărilor de la punctul anterior, prezentați, într-un text de 3 enunțuri (eseu de cinci minute) specificul baladei în contextul literaturii populare.

GRUPA 2

Timp, spațiu, acțiune

Balada populară valorifică, printr-o acțiune simplă, atribuită unor personaje cu puteri hiperbolizate, evenimente sau figuri excepționale din trecut. Subiectul se derulează linear și verifică momentele consacrate.

Sarcini de lucru:

1. Precizați, pe baza textului, spațiul și timpul acțiunii.
2. Identificați momentele subiectului și prezentați conținutul acestora sub formă de idei principale.
3. Prezentați succint elementele care susțin specificul vieții haiducești.
4. Propuneți un alt deznodământ al baladei, motivându-vă succint opțiunea.

GRUPA 3

Specificul personajelor

Figuri memorabile, extrase din trecutul eroic, vitejesc, păstoresc sau haiducesc, personajele baladei sunt plasate în antiteză; calitățile eroului sunt hiperbolizate, iar faptele sale îi confirmă caracterul exemplar. Caracterizarea se realizează atât direct (de către narator sau alte personaje), cât și indirect, prin fapte, gesturi, limbaj, procedeele artistice frecvent întâlnite fiind hiperbola și antiteza.

Sarcini de lucru:

1. Explicați, în 2-3 enunțuri, natura relației dintre haiducul Toma Alimoș și boierul Manea.
2. Precizați trei trăsături ale lui Manea, care susțin statutul de personaj negativ al acestuia.
3. Realizați, în 2-3 enunțuri, un portret succint al protagonistului, evidențiind trăsăturile fizice și morale.
4. Susțineți, în 3-4 enunțuri, o opinie argumentată despre afirmația următoare, cu exemple și argumente din text: *Pe jumătate intrați în legendă și pe jumătate în istorie, haiducii au fost personaje care au aprins imaginația populară, născând povești și cântece cu care au crescut generații întregi de străbuni de-ai noștri.*

(Dan Cârlea, *Istorii și legende cu haiduci celebri*)

GRUPA 4

Moduri de expunere

Ca în orice operă literară epică, în baladă modul dominant de expunere este narațiunea, atribuită unui narator obiectiv, care narează la persoana a III-a. De asemenea, sunt reprezentate dialogul, cu rol în caracterizarea personajelor, și descrierea, utilizată pentru prezentarea succintă a cadrului acțiunii și a eroilor.

Sarcini de lucru:

1. Transcrieți din text trei secvențe care ilustrează prezența naratorului.
2. Evidențiați trăsăturile cadrului acțiunii, valorificând următoarea secvență din text: *Foicica fagului, /La poalele muntelui, /Muntelui Pleșuvului, În mijlocul/Câmpului/La puțul/Porumbului, /Pe câmpia verde, - ntinsă, /Și de cetine* coprinsă, /Șade Toma Alimoș, Haiduc din Țara-de-Jos,...*
3. Precizați două trăsături ale descrierii prezente în secvența de text de la exercițiul anterior.
4. Transformați în vorbire indirectă dialogul dintre Toma Alimoș și boierul Manea.

GRUPA 5

Stil, limbaj, versificație

Apartinând folclorului, se remarcă, la nivel stilistic, prin prezența oralității (reproducerea în scris a formelor limbii vorbite: interjecții, expresii, structuri exclamative și interrogative etc.), în timp ce limbajul este popular și arhaic. Dintre figurile de stil cele mai importante, se remarcă, hiperbola, antiteza și personificarea, în timp ce versificația respectă un tipar tradițional, constând în versuri scurte, de 7-8 silabe, ritm trohaic și rimă împerecheată sau monorimă.

Sarcini de lucru:

1. Transcrieți din text cinci termeni populari apoi scrieți pentru fiecare câte un sinonim, utilizând un dicționar (tipărit sau online).
2. Selectați, din replicile personajelor, patru cuvinte/secvențe care susțin oralitatea stilului.
3. Găsiți în text câte un exemplu relevant pentru:
 - a. personificare;
 - b. antiteză;
 - c. hiperbolă.
4. Selectați trei cuvinte derivate cu sufix diminutival și explicați semnificația prezenței lor în text.

c. evaluare;

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile din secvența de lucru anterioară, redactează o compunere (la alegere între A și B!):

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că textul dat se încadrează în specia literară *baladă*.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale speciei, identificate în textul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să-ți prezinți opinia despre semnificațiile mesajului baladei *Toma Alimoș*.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului baladei;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

Gruie zace la-nchisoare,
De trei ani lipsiți de soare
Și prin gratii lung privește
Ceriul care strălucește
Și de dânsul nu-ngrijește!
Dar cumplit inima-i seacă
Plâns de jale mi-l înecă
Când zărește despre soare
Cârduri, cârduri de cucoare,
Călătoare, zburătoare
Și de el nepăsătoare.
Iată, mări, cum plângea,
Că-n departe, sus, zărea
Un corb negru, corbișor
Ce zbura încetișor
Și din aripi tot bătea
Și cu jale croncănea.
Iar Gruie se amărea

Și din gură-amar zicea:
— Căci n-am durdă*, pui de
corb
Zilele să ți le sorb!
Ce tot țiți și croncănești,
Ori de mine te gătești?
Corbul se apropia,
Pe fereastră se punea
Și din pliscu-i răspundea:
— Gruioșor, drăguțul meu!
Ce mă blestemi așa rău
Când umblu de rândul tău?
— Alei corbi, corbișor,
De vrei tu să-mi faci pe dor,
Ține inelușul meu
Și du-l unde voiesc eu:
În munții Catrinului
În pădurea Pinului

La conacul lui Novac,
La Novac, Baba-Novac.
Și mă giur că de-oi scăpa,
Pe tine te-oi adăpa
Nu cu sânge pășăresc
Dar cu sânge păgânesc!
Corbul vesel croncănea,
Inelu-n plisc îl puneă,
Aripile-și întindea,
Și pe cer el se zărea
Întâi ca un porumbaș,
Apoi ca un lăstunaș,
Apoi ca un bondăraș
Și-n zare dacă-agiungea,
El din zare se ștergea.
(Novac și corbul)

*durdă (arh.) – pușcă;

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Precizează numărul de litere și sunete pentru cuvintele subliniate în text: strălucește, plângea, agiungea.
2. Explică rolul celor două puncte în secvența: *Iar Gruie se amărea/ Și din gură-amar zicea:...*
3. Precizează două moduri de expunere prezente în textul dat.
4. Menționează și exemplifică două trăsături ale genului epic prezente în fragmentul citat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Aripile-și întindea,/ Și pe cer el se zărea/ Întâi ca un porumbaș,/ Apoi ca un lăstunaș,/ Apoi ca un bondăraș/ Și-n zare dacă-agiungea,/ El din zare se ștergea.*

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că fragmentul citat se încadrează în specia literară *baladă populară*.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale speciei literare *baladă populară*, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 3 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: **doina** – expresie a sensibilității creatoare a omului simplu, din popor, marcă specifică a artei/spiritualității românești – **10 minute**

Texte motivaționale (selectiv):

a. *Vreau să urc pe muncii, să simt mirosul de fâneață coaptă. Să mă liniștesc și să-mi adun gândurile. Mi-e dor să ascult vântul, să ascult cum freamătă pădurea. Să ascult liniștea nopții... E ca o călătorie în timp într-o lume mai bună, mai frumoasă, mai adevărată.* (Grigore Leșe)

b. *Cântecul de dor și jale e cântat de român când e singur. Cântarea lui în cor e pentru spectacol, nu din pornirea spontană de a da glas dorului real. Neamțul nu cântă când e singur. Pentru el, cântarea e un lucru organizat, un cor, o chestiune ritmic-estetică și de distracție. El cântă solo, în cor, pentru același efect armonic estetic. Rusul cântă și singur, cântă și în cor, cu toți, sau solo. Când cântă în cor, cu toți, sau solo, urmărește efectul armoniei și al puterii care depășește persoana. Căci solo-ul lui e depersonalizat prin încadrarea precisă în ordinea armoniei. Grecul și reprezentanții popoarelor mediteraneene cântă când sunt singuri, dar cântecele acestea n-au în ele nostalgia dureroasă a dorului, ci sunt prea declamatorice ca să exprime acea nostalgie.*

În cor, românul nu cântă solo, ci cântă cu toții, dar într-un mod că se aude vocea fiecăruia fără să se piardă armonia. Românii cântă pe rând, când cântă împreună, dar nu solo, adică acompaniat de cor. Cântă împreună pentru bucuria de a fi împreună, fără să se piardă într-o armonie impersonală. Umanul e mai mult decât armonia impersonală. Sau cântă pe rând pentru a se remarca fiecare, modulând fiecare într-un chip propriu o cântare comună. Românul e personal în cântecul dorului și în cântecul executat în comun, sau pe rând, dar persoana este legată de celelalte persoane.

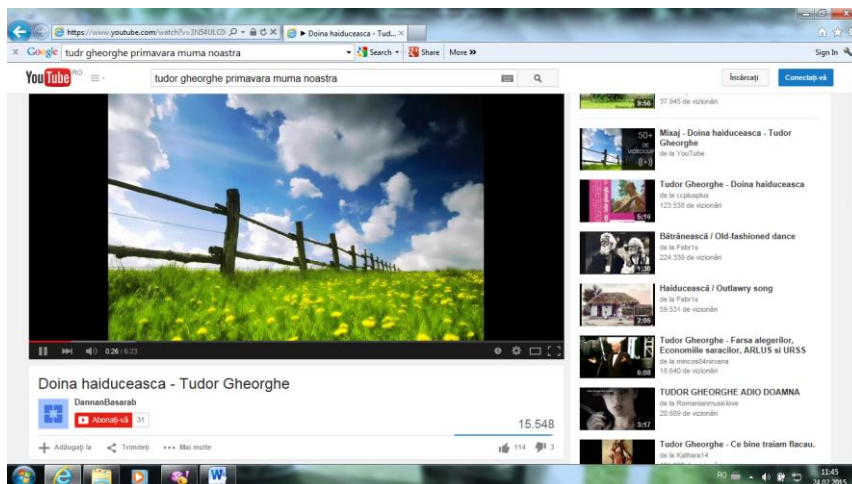
(D. Stăniloae – Reflecții despre spiritualitatea poporului român)

c. *Natura voiește ca omul să-și cante plăcerile și suferințele. Prin cântecele sale, el își zugrăvește gândul, năravurile, faptele, într-un cuvânt, toată ființa sa; cântecul este o răsfrângere a sufletului său. Precum în Europa civilizată, lăcuitorii dealului au deosebite vorbe și obiceiuri de lăcuitorii văiei; precum orice târg, orice sat are a sa particulară fizionomie, fieștecă țară are cântecele sale, a căror muzică și poezie sunt potrivite cu firea pământului și caracterul lăcuitorilor ei.*

(Constantin Negruzzi, *Cântece populare a Moldaviei*)

Suport audio-video:

- doine interpretate de Tudor Gheorghe, Grigore Leșe etc. (v. Youtube)

- Tablou:

Ignat Bednarik, *Idila*

Secvența 3 – Doina – prezentare – 10 minute

Text-suport: ”Măi bădiță, floare dulce”(text cules de Lucian Blaga)

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea doinei ca specie lirică populară; lectura expresivă a textului, explicarea sarcinilor de lucru;

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

*Măi bădiță, floare dulce,
Unde te-aș găsi te-aș smulge,
Și-acasă la noi te-aș duce,
Și te-aș răsădi-n grădină,
Și te-aș secera cu milă;
Și te-aș face stog în prag,
Și te-aș îmblăți cu drag;
Și te-aș măcina mărunț
La morișca de argint;
Și te-aș cerne
Prin sprâncene,
Și te-aș frământa-n inele,
Și te-aș da inimii mele
Să se stâmpere de jele...*
(*Măi bădiță, floare dulce* – text cules de Lucian Blaga)

Cerințe:

1. Ilustrează, cu exemple din textul-suport, următoarele trăsături ale literaturii populare:

2. Transcrie trei secvențe care conțin mărci ale eului liric.
3. Numește tipul de doină, în funcție de sentimentul dominant pe care îl transmite.
4. Explică rolul utilizării în text a suitei de verbe la modul condițional-optativ.

5. Identifică în text teme și motive specifice literaturii populare, apoi comentează succint asocierea sentimentelor de dragoste și de dor cu obiceiul tradițional al cultivării grâului și al coacerii pâinii.
6. Formulează două aprecieri asupra limbajului artistic în care este realizat textul.
7. Precizează ritmul, rima și măsura versurilor.

b. activitate pe grupe

Fișa de lucru 2

POFTIȚI LA ȘEZĂTOARE!

Timp de 20 de minute, veți lucra în echipe. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

	GRUPA 1
--	----------------

Doina este o **specie a genului liric popular**, cu un pregnant **caracter confesiv**, în care poetul anonim își mărturisește în mod direct sentimentele de dragoste, dor, înstrăinare sau jale. Înscriindu-se în literatura populară, doina păstrează **caracterul anonim** (autorul fiind necunoscut), **colectiv** (reprezintă o elaborare a unei colectivități umane), **popular și sincretic** (modalitatea de “zicere” este cântecul). Autorul anonim se identifică în **ipostaza eului liric, ce se manifestă confesiv** (se destăinuie) într-o polifonie afectivă, structurată adesea în forma unui dialog imaginar cu natura personificată.

Integrându-se în literatura populară, doina va dezvolta **teme și motive specifice**, iar **limbajul artistic este marcat de simplitate și naturalețe**. Apar **formule fixe (stereotipe)** de tipul: “frunză verde” ce asigură un ritm elegiac versurilor sau **formule de adresare directă om – natură** precum “codrule, codruțule” care se constituie în modalități specifice comuniunii predominant folclorice. Existența unui **sistem prestabilit de mijloace de expresie artistică** (motive, imagini, versuri cu o măsură comprimată, ritmul trohaic și rima împerecheată sau monorima) subliniază **caracterul tradițional** al creației.

Citiți cu atenție textul următor, apoi rezolvați sarcinile de lucru formulate în continuare:

*Codrule, codruțule,
Bunule, drăguțule,
Ian desfă-ți cărările,
Să-mi duc supărările,
Dorul mândrei arzător,*

*Că mă face călător.
 Plouă, plouă, iarba crește.
 Dorul mândrei mă topește;
 Plouă, plouă, iarba-nspică,
 Dorul mândrei rău mă strică,
 Inima mi se despică.*
 (Codrule, codruțule, text cules de L. Blaga)

Sarcini de lucru:

1. Explicați, într-un enunț, semnificația titlului textului dat.
2. Numiți sentimentul dominant pe care îl transmite, susținându-vă afirmația cu exemple din text.
3. Precizați cel puțin două motive extrase din mediul de viață tradițional, care ilustrează caracterul popular al textului.
4. Selectați și comentați succint două figuri de stil care susțin mesajul și expresivitatea textului.
5. Redactați, în două enunțuri, opinia grupei voastre despre frumusețea doinelor românești, utilizând exemple și argumente din text.

GRUPA 2

Doina este o specie a genului liric popular, cu un pregnant caracter confesiv, în care poetul anonim își mărturisește în mod direct sentimentele de dragoste, dor, înstrăinare sau jale. Înscriindu-se în literatura populară, doina păstrează caracterul anonim (autorul fiind necunoscut), colectiv (reprezintă o elaborare a unei colectivități umane), popular și sincretic (modalitatea de “zicere” este cântecul). Autorul anonim se identifică în ipostaza eului liric, ce se manifestă confesiv (se destăinuie) într-o polifonie afectivă, structurată adesea în forma unui dialog imaginar cu natura personificată.

Integrându-se în literatura populară, doina va dezvolta teme și motive specifice, iar limbajul artistic este marcat de simplitate și naturalețe. Apar formule fixe (stereotipe) de tipul: “frunză verde” ce asigură un ritm elegiac versurilor sau formule de adresare directă om – natură precum “codrule, codruțule” care se constituie în modalități specifice comuniunii predominant folclorice. Existența unui sistem prestabilit de mijloace de expresie artistică (motive, imagini, versuri cu o măsură comprimată, ritmul trohaic și rima împerecheată sau monorima) subliniază caracterul tradițional al creației.

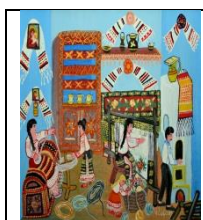
Citiți cu atenție textul următor, apoi rezolvați sarcinile de lucru formulate în continuare:

*Mult mi-i dor, și mult mi-i sete
 Să văd frunza-n codru verde,
 Să mai strâng vreo două cete.*

*Primăvara, mama noastră,
 Suflă bruma pe fereastră
 Și zăpada de pe coastă,
 Să văd înverzind în cale,
 Să mă las în ceea vale
 C-o pereche de pistoale!
 Frunza-n codru cât se ține,
 Toți voinicii trăiesc bine,
 Iară frunza dacă-l lasă,
 Toți voinicii merg pe-acasă
 Și para focului
 Zac de dorul codrului.
 Frunză verde de pe plai,
 De-o veni luna lui mai
 Să aud pe cer trăsbind
 Și iarba frumoasă dând,
 S-aud murgul nechezând,
 Să mă văd pe deal suind!
 (Mult mi-i dor, și mult mi-i sete, doină populară)*

Sarcini de lucru:

1. Explicați, într-un enunț, semnificația titlului textului dat.
2. Numiți sentimentul dominant pe care îl transmite, susținându-vă afirmația cu exemple din text.
3. Precizați cel puțin două motive extrase din mediul de viață tradițional, care ilustrează caracterul popular al textului.
4. Selectați și comentați succint două figuri de stil care susțin mesajul și expresivitatea textului.
5. Redactați, în două enunțuri, opinia grupei voastre despre frumusețea doinelor românești, utilizând exemple și argumente din text.

GRUPA 3

Doina este o specie a genului liric popular, cu un pregnant caracter confesiv, în care poetul anonim își mărturisește în mod direct sentimentele de dragoste, dor, înstrăinare sau jale. Înscriindu-se în literatura populară, doina păstrează caracterul anonim (autorul fiind necunoscut), colectiv (reprezintă o

elaborare a unei colectivități umane), popular și sincretic (modalitatea de “zicere” este cântecul). Autorul anonim se identifică în ipostaza eului liric, ce se manifestă confesiv (se destăinuie) într-o polifonie afectivă, structurată adesea în forma unui dialog imaginar cu natura personificată.

Integrându-se în literatura populară, doina va dezvolta teme și motive specifice, iar limbajul artistic este marcat de simplitate și naturalețe. Apar formule fixe (stereotipe) de tipul: “frunză verde” ce asigură un ritm elegiac versurilor sau formule de adresare directă om – natură precum “codrule, codruțule” care se constituie în modalități specifice comuniunii predominant folclorice. Existența unui sistem prestabilit de mijloace de expresie artistică (motive, imagini, versuri cu o măsură comprimată, ritmul trohaic și rima împerecheată sau monorima) subliniază caracterul tradițional al creației.

Citiți cu atenție textul următor, apoi rezolvați sarcinile de lucru formulate în continuare:

*Foicică de pe lac,
du-mă, roibule, pribeag
c-oi mânca frunză de fag
și-oi iubi ce mi-o fi drag.
Du-mă, roibule,-n colnic
să port arme de voinic
du-mă, roibule,-n păduri
să port arme de panduri.
Foicica câmpului,
greu e drumul muntelui,
dar mai grea e sărăcia,
duce-mi-s-ar la pustia.
Haide, roibule, mai tare:
du-mă colo-n codru mare,
să mănânc frunză de fag,
să iubesc ce mi-o fi drag.*

(Roibului)

Sarcini de lucru:

1. Explicați, într-un enunț, semnificația titlului textului dat.
2. Numiți sentimentul dominant pe care îl transmite, susținându-vă afirmația cu exemple din text.
3. Precizați cel puțin două motive extrase din mediul de viață tradițional, care ilustrează caracterul popular al textului.
4. Selectați și comentați succint două figuri de stil care susțin mesajul și expresivitatea textului.

5. Redactați, în două enunțuri, opinia grupei voastre despre frumusețea doinelor românești, utilizând exemple și argumente din text.

GRUPA 4

Doina este o specie a genului liric popular, cu un pregnant caracter confesiv, în care poetul anonim își mărturisește în mod direct sentimentele de dragoste, dor, înstrăinare sau jale. Înscriindu-se în literatura populară, doina păstrează caracterul anonim (autorul fiind necunoscut), colectiv (reprezintă o elaborare a unei colectivități umane), popular și sincretic (modalitatea de “zicere” este cântecul). Autorul anonim se identifică în ipostaza eului liric, ce se manifestă confesiv (se destăinuie) într-o polifonie afectivă, structurată adesea în forma unui dialog imaginar cu natura personificată.

Integrându-se în literatura populară, doina va dezvolta teme și motive specifice, iar limbajul artistic este marcat de simplitate și naturalețe. Apar formule fixe (stereotipe) de tipul: “frunză verde” ce asigură un ritm elegiac versurilor sau formule de adresare directă om – natură precum “codrule, codruțule” care se constituie în modalități specifice comuniunii predominant folclorice. Existența unui sistem prestabilit de mijloace de expresie artistică (motive, imagini, versuri cu o măsură comprimată, ritmul trohaic și rima împerecheată sau monorima) subliniază caracterul tradițional al creației.

Citiți cu atenție textul următor, apoi rezolvați sarcinile de lucru formulate în continuare:

*Răsărit-a luna-n prag,
Nu-i aici cine mi-i drag.
Răsărit-a luna-n șură,
Nu-i aici cine-mi dă gură.
Arde lumina pe masă,
Cine mi-i drag nu-i acasă.
Arde luminița bine,
Cine mi-i drag nu mai vine.
Duce-m-aș ca luna-n nor,
Nu mai pot de-a badii dor.
Duce-m-aș ca luna-n stele,
Nu mai pot de-a badii jele.
De n-ar plânge inima,
Nici ochii n-ar lăcrăma.
Inimuța-n mine plânge,
Dorul sufletul mi-l strânge.*

(Doina)

Sarcini de lucru:

1. Explicați, într-un enunț, semnificația titlului textului dat.
2. Numiți sentimentul dominant pe care îl transmite, susținându-vă afirmația cu exemple din text.
3. Precizați cel puțin două motive extrase din mediul de viață tradițional, care ilustrează caracterul popular al textului.
4. Selectați și comentați succint două figuri de stil care susțin mesajul și expresivitatea textului.
5. Redactați, în două enunțuri, opinia grupei voastre despre frumusețea doinelor românești, utilizând exemple și argumente din text.

GRUPA 5

Doina este o specie a genului liric popular, cu un pregnant caracter confesiv, în care poetul anonim își mărturisește în mod direct sentimentele de dragoste, dor, înstrăinare sau jale. Înscriindu-se în literatura populară, doina păstrează caracterul anonim (autorul fiind necunoscut), colectiv (reprezintă o elaborare a unei colectivități umane), popular și sincretic (modalitatea de “zicere” este cântecul). Autorul anonim se identifică în ipostaza eului liric, ce se manifestă confesiv (se destăinuie) într-o polifonie afectivă, structurată adesea în forma unui dialog imaginar cu natura personificată.

Integrându-se în literatura populară, doina va dezvolta teme și motive specifice, iar limbajul artistic este marcat de simplitate și naturalețe. Apar formule fixe (stereotipe) de tipul: “frunză verde” ce asigură un ritm elegiac versurilor sau formule de adresare directă om – natură precum “codrule, codruțule” care se constituie în modalități specifice comuniunii predominant folclorice. Existența unui sistem prestabilit de mijloace de expresie artistică (motive, imagini, versuri cu o măsură comprimată, ritmul trohaic și rima împerecheată sau monorima) subliniază caracterul tradițional al creației.

Citiți cu atenție textul următor, apoi rezolvați sarcinile de lucru formulate în continuare:

*Foaie verde mărăcine
Aoileu, frate peline,
Amărâtă-i frunza-n tine,
Ca și inimoara-n mine;
Nu mai da, Doamne, pe lume,
Căci destul mi-ai dat-o mie
Din mică copilărie;
Umblu ziua de dor beat*

*Seara când mă culc în pat
Nu pot să mă odihnesc,
Gândurile mă muncesc,
Câte zile-s într-un an
Atâtea neazuri am!
Plânge inimioara-n mine
Ca-n copilul de trei zile;
Copilul plânge și tace
Că are cin-să-l împace,
Dar pe mine n-are cine
Că sunt străior pe lume,
Străin sunt ca pasărea,
Milă de la nimenea.*

(*Foaie verde mărăcine*, text cules de Vasile Alecsandri)

Sarcini de lucru:

1. Explicați, într-un enunț, semnificația titlului textului dat.
2. Numiți sentimentul dominant pe care îl transmite, susținându-vă afirmația cu exemple din text.
3. Precizați cel puțin două motive extrase din mediul de viață tradițional, care ilustrează caracterul popular al textului.
4. Selectați și comentați succint două figuri de stil care susțin mesajul și expresivitatea textului.
5. Redactați, în două enunțuri, opinia grupei voastre despre frumusețea doinelor românești, utilizând exemple și argumente din text.

c. evaluare: prezentarea concluziilor în plen, ierarhizarea textelor în funcție de preferințele de lectură ale elevilor (joc didactic, mini-concurs etc.)

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile din secvența de lucru anterioară, redactează o compunere (la alegere între A și B!). Puteți utiliza orice text-suport din cele parcurse anterior:

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să-ți prezinți **opinia despre semnificațiile mesajului doinei citate.**

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că textul citat se încadrează în **specia doină**.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale **speciei doină**, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de feedback/de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

*Doină, doină, cântic dulce!
Când te-aud nu m-aș mai duce.
Doină, doină, vîers cu foc!
Când răsuni eu stau în loc.
Bate vînt de primăvară,
Eu cînt doina pe afară,
De mă-ngân cu florile
Și privighetorile.
Vine iarna viscoloasă,
Eu cînt doina-nchis în casă.
De-mi mai mîngâi zilele,
Zilele și nopțile.
Frunza-n codru cînt învie,
Doina cînt de voinicie.
Cade frunza gios în vale,
Eu cînt doina cea de jale.
Doina zic, doina suspîn,
Tot cu doina mă mai țin.
Doina cînt, doina șoptesc,
Tot cu doina viețuiesc.*

(Doina, text cules de Vasile Alecsandri)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *dulce, stau, jale*.
2. Explică rolul punctului în secvența: *Eu cânt doina cea de jale*.
2. Precizează și exemplifică două figuri de stil diferite din textul dat.
3. Menționează două trăsături ale genului liric prezente în poezia citată.
4. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația versurilor: *Doina zic, doina suspin,/ Tot cu doina mă mai țin./ Doina cânt, doina șoptesc,/ Tot cu doina viețuiesc*.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să-ți prezinți opinia despre semnificațiile mesajului doinei citate.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Tema 3 – Cuvinte pentru suflet. Poezia ca joc de emoții, de imagini și de idei

(Orfeu și Euridice, imagine preluată de pe www.diane.ro)

Texte motivaționale pentru Tema 3 (facultativ):

- *Umilită și dizolvată în țesătura socială, aproape dispărută ca meserie și artă, poezia rămâne omniprezentă și ubicuă ca aerul care ne-nconjoară. Căci, mai mult decât o formulă și o tehnică literară, poezia e un mod de viață și un fel de a privi lumea.(...) Să fii poet, în România și aiurea, înseamnă să fii capabil să vezi frumusețea acolo unde n-o vede nimeni altcineva...*

(Mircea Cărtărescu, **Pisica moartă a poeziei de azi**, în **Ochiul căprui al dragostei noastre**)

- *De ce nu putem rămâne închiși în noi înșine? De ce umblăm după expresie și după formă, încercând să ne golim de conținuturi și să sistematizăm un proces haotic și rebel? (...) A fi liric înseamnă a nu putea rămâne închis în tine însuși. Această necesitate de exteriorizare este cu atât mai intensă cu cât lirismul este mai interior, mai profund și mai concentrat. Pentru ce e omul liric în suferință și în iubire? Pentru că aceste stări, deși diferite ca natură și orientare, răsar din fondul cel mai adânc și mai intim al ființei noastre, din centrul substanțial al subiectivității, care este un fel de zonă de proiecție și de radieră. Devii liric atunci când viața din tine palpită într-un ritm esențial și când trăirea este atât de puternică încât sintetizează în ea întreg sensul personalității noastre.*

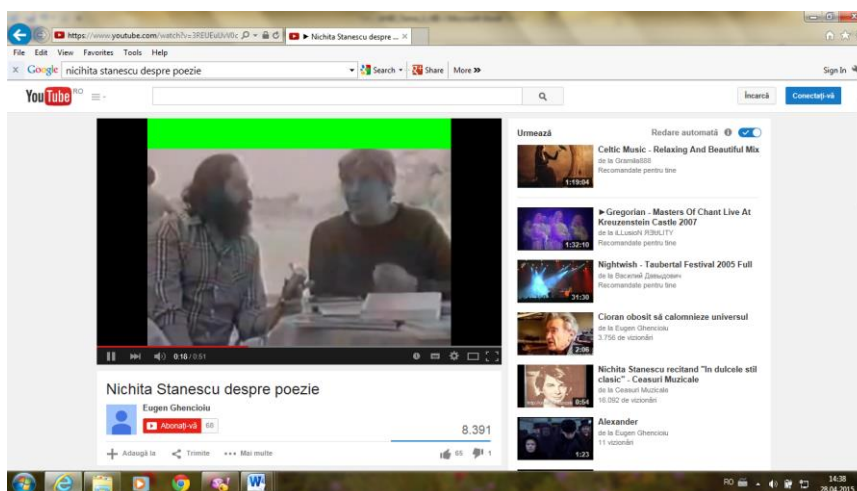
(Emil Cioran, **A fi liric**, în **Pe culmile disperării**)

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 1 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: *Opera lirică*– **10 minute**

Conversație pornind de la conținutul înregistrărilor cu Nichita Stănescu despre poezie (v. Youtube, înregistrare la alegere), despre relația emoție-cuvânt-artă, cu trecere către particularitățile operei lirice: transmiterea nemediată a trăirilor, a emoțiilor și sentimentelor, eul liric și apanajul persoanei I, transfigurarea realității prin prisma subiectivității creatoare a poetului, monologul/confesiunea lirică și descrierea ca moduri de expunere, valențele expresive ale limbajului, specificul compozițional și prosodic etc.):

Secvența 3 – Profilul textului liric - prezentare – **10 minute**

Text-suport: „O, rămâi” de Mihai Eminescu

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea ansamblului de particularități ale operei lirice;

Contextualizare:

GENUL LIRIC - suport teoretic:

- conține totalitatea operelor în care viața umană e oglindită prin exprimarea directă a sentimentelor, emoțiilor, gândurilor poetului.

TRĂSĂTURI

- În centrul unei creații lirice este plasat **eul poetic**, vocea abstractă a textului prin care autorul se exprimă pe sine sau se face interpretul unei colectivități. Eul liric poate fi redat explicit, prin mărci distincte (verbale, pronominale, prin interjecții de stare) sau implicite (prin elemente exterioare, atribuite de obicei peisajului).
- Mesajul (conținutul ideatic sau afectiv) este transmis direct, iar mijloacele artistice de realizare a acestuia sunt adecvate subiectivității (confesiunea).
- Modurile de expunere predilecte sunt monologul liric/confesiunea și descrierea.

- Limbajul exploatează sensurile conotative ale cuvintelor, este bogat în figuri de stil, iar discursul este organizat prosodic.

FIGURI DE STIL - sunt „procese de invenție” care se abat de la construcțiile comune, uzuale ale limbii române, pentru a oferi mai multă expresivitate textului:

1. **Alegoria:** este o figură de stil alcătuită dintr-o înșiruire de metafore, personificări, comparații formând o imagine unitară, prin care autorul sugerează noțiuni abstracte. Spre exemplu, în poemul *Noaptea de noiembrie*, Al. Macedonski vorbește despre bogăție, numind-o metaforic „rege”, iar ceea ce urmează este o dezvoltare alegorică a metaforei inițiale:

*Câștigul virtute, ce-n picioare călcând virtute, lege,
Trufaș înaintează spre tronul său de rege,
Și-n templul Bogăției intrând triumfător,
În hohotul monedei sub bolte se așază,
Iar galben ca metalul din care se formează
Apas-asupra lumii ș-o ține sub picior.
Mulțimea, fermecată de falsa maiestate,
Se-nchină umilită l-această zeitate...*

2. **Aliterația:** constă în repetarea unui sunet sau a unui grup de sunete, de obicei din rădăcina cuvintelor, cu efect eufonic (muzical), imitativ (onomatopeic) sau expresiv:

*Deodată se aude un tropot pe pământ,
Un tropot de copite, potop rotopitor.*

(V. Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

3. **Antiteza:** este o figură de stil care constă în opoziția dintre două atitudini, fapte, personaje, idei, situații, menite să se reliefeze reciproc:

*Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate...*

(M. Eminescu – *Glossă*)

4. **Comparația:** este o figură de stil care constă în alăturarea a doi termeni, cu scopul de a li se releva trăsăturile asemănătoare:

*Și era una la părinți
Și mândră-n toate cele
Cum e fecioara între sfinți
Și luna între stele.*

(M. Eminescu – *Luceafărul*)

5. **Enumerația:** este figura de stil constând în înșiruirea unor termeni de același fel, care conduce la amplificarea ideii exprimate:

*Prin foc, prin spăngi, prin glonț, prin fum
Prin mii de baionete...*

(V. Alecsandri – *Peneș Curcanul*)

6. **Epitetul:** este o figură de stil constând în determinarea unui substantiv sau verb printr-un adjectiv (epitet adnominal) respectiv un verb (epitet adverbial) menit să exprime acele însușiri ale obiectului care înfățișează imaginea lui așa cum se reflectă în simțirea și fantezia autorului, însă au valoare de epitet doar alăturările inedite de termeni.

Clasificare:

- epitet ornant** (potențiază artistic imaginile vizuale): ... *pe ai țării umeri dalbi* (V. Alecsandri)
- epitet personificator** (adjectivul este tipic uman și e atribuit unei realități nonumane): *Dansează sălbatic, satanice jocuri.* (N. Labiș)
- epitet antitetic** sau **oximoronic** (sensurile termenilor asociați sunt, cel puțin în aparență, în contradicție): *Veneră, marmură caldă...* (M. Eminescu)
- epitet metaforic** (a cărui expresivitate este dată de ingeniozitatea termenilor): *unda căruntă* (O. Goga)

Ca structură, epitetetele se clasifică în:

- a) **simple:** *inimi bătrâne* (M. Eminescu)
- b) **duble:** *limb-avară și subțire* (M. Eminescu)
- c) **multiple:** *Rece, fragilă, nouă, virginală/ Lumina duce omenirea-n poală* (T. Arghezi)

7. Hiperbola: este o figură de stil care constă într-o exagerare în direcția măririi sau micșorării dimensiunilor obiectelor, a intensificării sau a minimalizării însușirilor sau acțiunilor lor.

*Înnegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,
Se mișcau îngrozitoare ca păduri de lănci și săbii,
Tremura înspăimântată marea de-ale lor corăbii!...*

(M. Eminescu – *Scrisoarea III*)

8. Inversiunea: este o figură de stil constând în modificarea topicii obișnuite a cuvintelor în propoziție sau frază, pentru evidențierea cuvintelor ale căror semnificații sunt considerate relevante:

*O fâșie nesfârșită
Dintr-o pânză pare calea...*

(G. Coșbuc – *În miezul verii*)

9. Metafora: figură de stil ce constă în punerea semnului identității între două obiecte diferite (lucruri, ființe, persoane etc.), pe baza unei analogii. Trecerea de la sensul obișnuit al cuvântului la un alt sens, sugerat sau doar intuit, cu o încărcătură expresivă maximă, se realizează printr-un proces asemănător, până la un punct, comparației:

*Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace.*

(M. Eminescu – *Călin...*)

După cum sunt exprimați ambii termeni ai unei metafore sau doar unul, se pot distinge:

- **metafore explicite** (ambii termeni sunt prezenți, și cel care desemnează realitatea ce se dorește a fi substituită și cea considerată mai expresivă): *Lună tu, stăpân-a mării...* (M. Eminescu); *Un bătrân și o bătrână/ Două jucării stricate...* (I. Minulescu);
- **metafore implicite** (este prezent numai termenul considerat expresiv): *Argintul roditor își tămâia mireasma blândă* (A. Maniu);

10. Personificarea: figură de stil prin care se atribuie însușiri sau manifestări omenești ființelor necuvântătoare, obiectelor, fenomenelor naturii, ideilor abstracte:

*Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace;
Dorm și florile-n grădină...*

(M. Eminescu – *Somnoroase păsărele*)

11. Repetiția: este o figură stilistică ce constă în folosirea de mai multe ori a unui cuvânt sau a unei sintagme, cu scopul de a accentua o idee, o emoție sau o trăire:

*Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare...*

(M. Eminescu – *Scrisoarea III*)

IMAGINI ARTISTICE - sunt produse ale imaginației, având valoare estetică, prin care se transfigurează realitatea, fiind totodată și purtătoare a atitudinilor și sentimentelor autorului față de aspectele prezentate. În funcție de sugestiile potențate liric și de particularitățile receptării poetice, imaginile artistice sunt:

- a) **vizuale:** *Palid așternut e șesul cu mătasă* (T. Arghezi)
- b) **auditive:** *De departe-n văi coboară tângușul glas de clopot* (M. Eminescu)
- c) **olfactive:** *Tot mai miroase via a tămâios și coarnă...* (I. Pillat) etc.

În funcție de capacitatea de a induce sugestia de mișcare, imaginile artistice se clasifică în:

- a) **statice:** *Tot e alb, pe câmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare...* (V. Alecsandri)
- b) **dinamice:** *Mărunțica de făptură/ Duce repede la gură/ O fărâmă de ceva* (T. Arghezi)

NOȚIUNI DE PROSODIE

A. STROFA - reprezintă o grupare de versuri (în număr variabil), în general despărțită prin spațiu grafic de alte unități de același fel. În funcție de numărul versurilor componente, strofa poate fi:

a) monovers (monostih):

Un singur nor, dar alte ecouri în pădure
(I. Pillat – *Poemul într-un vers*)

b) distih:

*Foaie udă, mătrăgună –
Picurii prin fagi răsună.*
(L. Blaga – *Noiemvrie*)

c) terțină:

*Cu geana ta m-atinge pe pleoape,
Să simt fiorii străngerii în brațe –
Pe veci pierduto, vecinic adorato!*
(M. Eminescu – *Când însuși glasul...*)

d) catren:

*Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid așternut e șesul cu mătăasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.*
(T. Arghezi – *Niciodată toamna*)

e) cvinarie:

*Toamnă cu lună
când cabinele de telefon scânteiază
când știi că nimic nu durează
când până și vitrinele graseiază
și vocea le tremură, și serviciile de porțelan se fac zob.*
(M. Cărtărescu – *Toamnă cu lună în anii '60*)

f) sextină (senarie):

*O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmii de toamnă și de vânt,
Se bat încet de ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.*
(M. Eminescu – *O, mamă...*)

g) octet (octavă):

*Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece,
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămâi la toate rece.*
(M. Eminescu – *Glossă*)

h) polimorfă (alcătuită dintr-un număr considerabil de versuri).

B. MĂSURA VERSURILOR - reprezintă numărul de silabe dintr-un vers. Variaza de la 3-4-5 silabe (măsură caracteristică poeziei populare), până la 16-18 silabe, în lirica savantă:

Și se apuca

Zidul de zidit

Visul de-mpłinit. (versuri cu măsură constantă, de 5 silabe)

(*Monastirea Argeşului*)

Din ce în ce sunt cercuri mai adânci

Şi mai departe horele pe ape... (măsură variabilă, de 10-11 silabe)

(Ioan Alexandru – *Izvorul*)

C. RIMA - este o particularitate poetică ce constă în potrivirea sau chiar identitatea sunetelor la sfârşitul unor versuri, începând cu ultima silabă accentuată. Are, pe lângă funcţia metrică, şi o valoare estetică, integrându-se în substanţa specifică a discursului liric.

În funcţie de poziţia în structura strofică a versurilor care rimează, se disting:

a) rimă împerecheată (rimează versurile 1-2 şi 3-4):

De la Nistru pân' la Tisa

Tot românul plânsu-mi-s-a

Că nu mai poate străbate

De-atâta străinătate.

(M. Eminescu – *Doina*)

b) rimă încrucişată (1-3, 2-4):

O paşnică tristeţe puneă fără de ştire

În orice coş de piepturi un suflet nencăput

Lumina sta pe uliţi, râdea prin cimitire,

Dar se sfîia să intre în casele de lut.

(V. Voiculescu – *Florii*)

c) rimă îmbrăţişată (1-4, 2-3):

Ţărână – suntem toţi ţărână.

E de prisos orice trufie...

Ce-a fost, în veci are să fie...

Din nou nimic n-o să rămână.

(Al. Macedonski – *Psalmi moderni*)

d) monorimă (1-2-3-4):

Peste vârf de rămurele

Trec în stoluri rândunele

Ducând gândurile mele

Şi norocul meu cu ele...

(M. Eminescu – *Ce te legeni...*)

e) rima albă (în poezia modernă):

Atâta linişte-i în jur de-mi pare că aud

cum se izbesc de geamuri razele de lună.

În piept

mi s-a trezit un glas străin

şi-un cântec cânta-n mine-un dor

ce nu-i al meu.

(L. Blaga – *Linişte*)

D. RITMUL - reprezintă succesiunea regulată a silabelor accentuate şi neaccentuate dintr-un vers, care creează armonia poetică.

PICIOR METRIC - reprezintă o unitate de ritm, alcătuită dintr-un grup de două, trei sau patru silabe, unele accentuate şi altele neaccentuate, care se repetă în mod regulat într-un vers, asigurând cadenţa sau ritmul acestuia (de exemplu troheul, iambul, amfibrahul etc.).

În funcţie de unităţile metrice cel mai frecvent distribuite, se disting următoarele **tipuri de ritm**:

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

*„O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;*

*În al umbrei întuneric
Te asemăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cumiți;*

*Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi;*

*Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol*

*Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri."*

*Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupra-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.*

*Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?*

(Mihai Eminescu, *O, rămâi*)

Cerințe:

1. Scrie câte un sinonim potrivit sensului din context pentru fiecare dintre cuvintele: *răpit*, *strălucire*, *veacuri*, *a-nțelege*.
2. Alcătuește două enunțuri cu omonimele cuvintelor *mine* și *lin*, din textul-suport oferit.

3. Explică rolul utilizării ghilimelelor în textul dat.
4. Transcrie din ultima strofă două structuri/secvențe care conțin mărci ale prezenței eului liric.
5. Selectează din text două imagini artistice diferite, precizând felul lor.
6. Transcrie din text trei secvențe care conțin o enumerație, o comparație, respectiv un epitet.
7. Precizează măsura și ritmul versurilor.
8. Prezintă, cu exemple și argumente din text, două trăsături ale operei lirice.
9. Explică, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Șuieram l-a ei chemare/Ș-am ieșit în câmp răsând.*
10. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, mesajul poeziei.

b. activitate în perechi (lucru diferențiat)

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în perechi. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVEL 1

Citește cu atenție textul, pentru a rezolva cerințele formulate mai jos:

*De treci codri de aramă, de departe vezi albind
 Ș-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.
 Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt,
 Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;
 Pare că și trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
 Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
 Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
 Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
 Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
 Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
 Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
 În cuiabar rotind de ape, peste care luna zace.
 Mii de fluturi mici albaștri, mii de roiuri de albine
Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere pline,
 Umplu aerul văratic de mireasmă și răcoare
 A popoarelor de muște sărbători murmuitoare.*

(M. Eminescu – *Călin* – file de poveste)

1. Precizează sinonime contextuale pentru cuvintele subliniate: *tămâiet*, *licurind*, *curg*.
2. Explică rolul semnului punct și virgulă din secvența: *Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;*

3. Menționează modul dominant de expunere în textul dat.
4. Precizează și transcrie două figuri de stil diferite din fragmentul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Pare că și trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,/Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.*

NIVEL 2

Citește cu atenție textul, apoi răspunde cerințelor formulate în continuare:

*Ieri am găsit pe banca solitară
Din parc un biet mănunchi de flori trecute...
Sărmane flori! Ce mâini necunoscute
V-au strâns la piept și-apoi vă aruncară?*

*La ce-ntâlnire mărturii tăcute
Mi-ați fost? Ce ochi cuminți ori plini de pară,
Privind la voi cu drag, se bucurară
Și v-au uitat apoi așa de iute?...*

*Săltau atâția fluturi pe câmpie
Când străluceați în roua dimineții...
Ce v-ați făcut mireasma timpurie?...*

*Ce triste-mi stați acuma, și zdrobite!
Nu vreau să plâng... O clipă-i visul vieții...
Flori veștede, flori moarte, flori iubite!...
(Șt. O. Iosif – În parc)*

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *solitară, mărturii, săltau.*
2. Explică rolul semnului exclamării în versul: *Ce triste-mi stați acuma, și zdrobite!*
3. Selectează două figuri de stil diferite din poezia dată, pe care le vei preciza.
4. Menționează două trăsături ale genului liric prezente în textul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația titlului.

c. evaluare

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile și unul dintre textele-suport din fișa anterioară, redactează o compunere (la alegere între A și B!):

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să argumentezi faptul că textul ales de tine se încadrează în **genul liric**.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale **genului liric**, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte, în care să prezinți **semnificația titlului poeziei** alese, prin raportare la conținutul acesteia.

În compunerea ta trebuie:

- să ilustrezi relația dintre titlu și conținutul textului dat;
- să evidențiezi două mijloace artistice prin care este susținută ideea sugerată de titlu;
- să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
- să respecți numărul de cuvinte indicat.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

*Când văd pe maidane copiii zvârlind
Cu grele buhoaie în rondul de bile,
Sau alții, ochind în arșice cu ichiuri de plumb,
Sau alții, cercându-și norocul la groapa cu nuci;*

*Când văd pe maidane copiii zburdând,
Sărind și țipând sau râzând ca nebunii,
Mă prinde-o tristețe adâncă și-o milă
De cel care-am fost altădată – copilul.*

*Mă văd printre dânșii sfios, visător,
Cercându-mi zadarnic norocul la bile,
Ochind, totdeauna, arșicile-alături.
Fugind după zmeul ușor, dintr-o coadă,
Furat de Culae cu zmeul din patru.*

*Când văd pe maidane copiii jucând
În soarele vesel al zilei de vară,
Zăresc strecurându-se pală-ntre dânșii
Fantoma pierdutei copilării...*

(V. Eftimiu – Copilărie)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Indică sinonime contextuale pentru cuvintele: *zburdând*, *adâncă*, *norocul*.
2. Explică rolul punctelor de suspensie din ultimul vers al poeziei.
3. Precizează două trăsături ale genului liric prezente în textul dat.
4. Transcrie câte o structură care conține un indice temporal, respectiv unul spațial.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația titlului poeziei.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să-ți prezinți opinia despre semnificațiile mesajului poeziei *Copilărie* de V. Eftimiu.

În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului poeziei;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 2 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de „spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: **PASTELUL**– **10 minute**

A. Exerciții de lectură a imaginii:

Louis Janmot, *Primăvara*

B. Conversație: reprezentarea naturii în artele plastice și în literatură

Texte-suport (facultativ):

- „În descrierile noastre, decupăm fragmente din continuumul obiectual și procesual al deja-existentului sau deja-imaginatului. Le descriem pentru a le pune în clar, pentru a le face mai reliefat prezente, pentru a le aduce mai aproape.”

(Alina Pamfil, *Discursul descriptiv - contur teoretic și didactic*, în „Perspective”, nr. 1 (16)/2008)

- „Natura e de căutat ca antidot al singurătății. A pătrunde în necuprinderea ei înseamnă a ieși din izolare, a adera la ființa comunitară a universului”. (Andrei Pleșu, *Pitoresc și melancolie*)

Secvența 3 – PASTELUL – prezentare – 10 minute

Text-suport: „Vara” de George Coșbuc

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea pastelului ca specie lirică descriptivă; lectura expresivă a textului, explicarea sarcinilor de lucru;

Support teoretic:

PASTELUL - este o specie a liricii peisagiste ce descrie un colț din natură sau imaginea unui anotimp, prin intermediul căruia sunt exprimate, cu discreție, sentimentele eului liric.

Trăsături:

- eul liric este, de obicei implicit, sentimentele sunt redată prin intermediul unor elemente de peisaj;
- în cazul prezenței explicite a eului liric, acesta adoptă o ipostază contemplativă, nuanțată cu reflexe meditative sau confesive;
- tema centrală este natura, dublată adesea de alte repere tematice (trecerea timpului, iubirea, moartea, călătoria etc.);
- modul dominant de expunere este descrierea, susținută de imagini artistice preponderent vizuale, cu efect pictural, și de figuri de stil având caracter ornant(epitete, comparații, personificări etc.);
- morfologic, predomină substantivul și adjectivul, în timp ce verbele sunt folosite, de regulă, la modul indicativ, timpul prezent sau imperfect.

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție următorul text, pentru a răspunde cerințelor formulate în continuare:

*Priveam fără de țință-n sus -
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departa-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.*

*Și ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.*

*Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ -
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori și fete,
Și ei cântau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor
Și vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Și grauri suri zburau în cete.*

*Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aș vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu!
O mare e, dar mare lină -
Natură, în mormântul meu,
E totul cald, că e lumină!*

(G. Coșbuc – Vara)

Cerințe:

1. Scrie câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte din strofa a doua: *farmec, vesel, vestmânt, cete*.
2. Explică rolul utilizării semnelor de punctuație în versurile: *Natură, în mormântul meu, / E totul cald, că e lumină!*
3. Transcrie două secvențe care conțin mărci ale eului liric.
4. Precizează tema poeziei și motivele dominante care o susțin.
5. Selectează din text două imagini artistice diferite și comentează rolul uneia dintre ele în conturarea atmosferei poetice.
6. Selectează două figuri de stil diferite din poezia dată, pe care le vei preciza.
7. Precizează măsura și ritmul versurilor.
8. Numește și exemplifică, pe baza textului, două trăsături ale descrierii artistice.
9. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificațiile titlului poeziei.
10. Explică, în 30-50 de rânduri, semnificația următoarei secvențe: *Cât de frumoasă te-ai gătit, / Naturo, tu! Ca o virgină / Cu umblet drag, cu chip iubit! / Aș vrea să plâng de fericit, / Că simt suflarea ta divină, / Că pot să văd ce-ai plăsmuit!*

b. activitate diferențiată (pe grupe, în perechi sau individuală, în urma negocierii profesorului cu elevii)

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra diferențiat. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVELUL 1

Citește, cu atenție, textul:

*În păduri trăsnesc stejarii! E un ger amar, cumplit!
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârțâie sub picioare.*

*Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestos,
Și pe ele se așează bolta cerului senină,
Unde luna își aprinde farul tainic de lumină.*

*O! tablou măreț, fantastic!... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.
Munții sunt a lui altare, codrii - organe sonoare
Unde crivățul pătrunde, scoțând note-ngrozitoare.*

*Totul e în neclintire, fără viață, fără glas;
Niciun zbor în atmosferă, pe zăpadă - niciun pas;
Dar ce văd?... în raza lunii o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată!*
(V. Alecsandri – Mezul iernei)

Cerințe:

1. Identifică și transcrie din text un cuvânt care conține vocale în hiat și două cuvinte cu diftong.
2. Explică rolul semnelor exclamării în secvența: *O! tablou măreț, fantastic!...*
3. Selectează și transcrie două figuri de stil diferite prezente în textul dat.
4. Transcrie câte un vers care conține un indice temporal, respectiv unul spațial.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *O! tablou măreț, fantastic!... Mii de stele argintii/ În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.*

NIVELUL 2

Citește, cu atenție, textul:

Liniște,

Nu se mișcă

Nimic.

Foi

Galbene,

Uscate,

Roșii

Ce vor pica...

(Nicio mișcare)

Pe după case

Stă soarele

Spre apus.

Liniște...

Nu se mișcă

Nimic.

Culori vii

Și lungi,

Înspre apus.

Pe nesimțite,

Încet,

Au dispărut aureole...

Noapte.

(G. Bacovia- Seară)

Cerințe:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *foi*, *nu se mișcă*, *încet*.
2. Explică rolul parantezelor în secvența *(Nicio mișcare)*.
3. Selectează două versuri care conțin indici temporali.
4. Precizează două caracteristici ale genului liric prezente în textul dat.
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte, versurile: *Culori vii/ Și lungi,/ Înspre apus*.

c. evaluare: prezentarea concluziilor în plen, discuții;

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile din secvența de lucru anterioară, redactează o compunere (la alegere între A și B!). Puteți utiliza orice text-suport din cele parcurse anterior:

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să argumentezi faptul că textul citat se încadrează în ***specia pastel***.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale ***speciei pastel***, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte, în care să prezinți semnificația titlului poeziei alese, prin raportare la conținutul acesteia.

În compunerea ta trebuie:

- să ilustrezi relația dintre titlu și conținutul textului dat;
- să evidențiezi două mijloace artistice prin care este susținută ideea sugerată de titlu;
- să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
- să respecți numărul de cuvinte indicat.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de feedback/de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

*Alba iarnă dunăreană
Cu zăpezi până la brâu
Culcă-n sarica bălană
Bărăganele de grâu.*

.....

*Curge viscol ca pe vrană.
Nevăzută s-a închis
Țara fără de prihană
În omăt ca într-un vis.*

*Iar la guri de văi, pe laturi,
Într-o noapte s-au durat
Strălucite-nvoalte caturi
Pentru Crivăț-împărat.*

*Fulger alb, întreaga zare
Intră-n ochi, un junghi tăios,
Albul e atât de tare,
Că ajunge veninos.*

*Și-n cumplita lor albețe
Dorm adânci pustietăți;
Pun troienii vămi răzlețe
Între mari singurătăți.*

*Româneasca iarnă veche,
Albe lumi, fără drumeți...
Trece-un lup într-o ureche
Pe gorgane de nămeți.*

(V. Voiculescu – *Alba iarnă dunăreană*)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *prihană*, *tăios*, *dorm*.
2. Explică rolul punctelor de suspensie în versul: *Albe lumi, fără drumeți...*
3. Transcrie un vers care conține un indice temporal și unul spațial.
4. Menționează două trăsături ale pastelului prezente în text.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația versului: *Albul e atât de tare, /Că ajunge veninos*.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte, în care să prezinți semnificația titlului poeziei, prin raportare la conținutul textului citat.

În compunerea ta trebuie:

- să illustrezi relația dintre titlu și conținutul textului dat;
- să evidențiezi două mijloace artistice prin care este susținută ideea sugerată de titlu;
- să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
- să respecți numărul de cuvinte indicat.

Tema 4 – Eu, viața și lumea. Proza arabescurilor sufletului omenesc

(*Pomul vieții*)

Texte motivaționale pentru Tema 4:

- „Latura misterioasă a vieții este lucrul cel mai frumos pe care-l putem simți. Este sentimentul profund ce se află la originea artei și științei adevărate. Cel ce nu mai poate resimți nici uimire, nici surpriză este, spre a spune astfel, mort: ochii săi s-au stins.”

(Albert Einstein, *Cum văd lumea*)

- „Vedem ceea ce suntem capabili să vedem cel mai bine prin noi înșine”.

(Carl Gustav Jung, *Tipuri psihologice*)

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 1 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: *Nuvela*– **10 minute**

Exerciții de lectură a imaginii *Pomul vieții* (relația dintre dimensiunea exterioară a existenței și cea interioară, subiectivă, cu trecere către profilul nuvelei ca specie literară: surprinderea veridică a realității, personaje urmărite în dimensiunea lor psihologică, primatul narațiunii obiective etc.)

Secvența 3 – Profilul textului narativ. Nuvela - prezentare – 10 minute

Text-suport: „Popa Tanda” de Ioan Slavici

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea nuvelei ca specie epică;

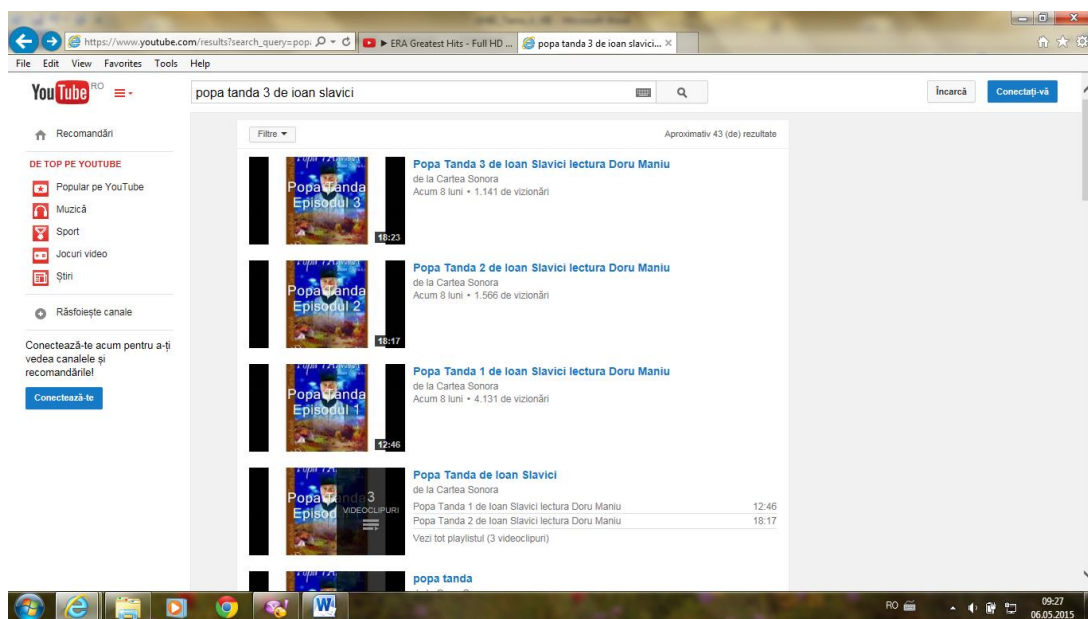
Contextualizare:

NUVELA - o specie a genului epic, de dimensiuni medii, cu o acțiune proiectată pe un singur fir narativ, dezvoltând un conflict unic, concentrat și având puține personaje, bine individualizate.

Trăsături:

- verosimilitatea faptelor prezentate;
- acțiunea construită în jurul unui conflict foarte puternic;
- organizare lineară, verificând, de regulă, momentele subiectului; repere spațio-temporale concrete, obiective.
- personaje urmărite în dimensiunea lor interioară;
- tendința de obiectivare narativă, narațiunea fiind atribuită unui narator imparțial, care narează la persoana a III-a;

Support audio-video:

(„Popa Tanda”, de Ioan Slavici, în lectura lui Doru Maniu, www.youtube.com)

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

„Mult s-a ostenit părintele Trandafir în tinerețea lui. Școlile cele mari nu se fac numai iac-așa, mergând și venind. Omul sărac și mai are, și mai rabdă. Iară cu capul se lucrează mai greu decât cu sapa și cu furca. Dar toate s-au făcut și nici n-au rămas lucru zadarnic. Trandafirică a ajuns popă în satul tătăne-său, în Butucani, bun sat și mare, oameni cu stare și cu socoteală, dar la pomeni și la ospețe părintele Trandafir nu mergea bucuros.

Minunat om ar fi părintele Trandafir dacă nu l-ar strica un lucru. Este cam greu la vorbă, cam aspru la judecată: prea de-a dreptul, prea verde-fățiș. El nu mai sucește vorba, ci spune drept în față, dacă i s-a pus ceva pe inimă. Nu e bine să fie omul așa. Oamenii se prea supără când le luăm căciula din cap. Și e bine să trăim bine cu lumea. Aceasta s-a văzut și cu alde părintele Trandafir. Un om ca el nici doi ani n-a putut să stea în Butucani. Când una, când alta: odată da cu vorba-n săteni, altă dată-n protopop. Și este știut că, mai ales cu protopopul, preoții trebuie să nu facă multă vorbă. Decât vorbele, la protopopi, darurile au mai mult înțeles. Iar asta părintele Trandafir nu voia s-o priceapă.

Nu-i vorbă! drept avea părintele Trandafir. Este numai că dreptul e treaba celor mai mari în putere. Cei mai slabi trebuie să și-l arate pe-ncetul. Furnica nu răstoarnă muntele, dar îl poate muta din loc: încet însă, încet, bucățică după bucățică. Poate că știa și părintele că este așa în lume; dar el avea legea lui: "Ce-i drept și adevărat, nici la dracul nu-i minciună!" Acesta era cuvântul lui; cu acest cuvânt și-a făcut și calea din Butucani... Adică nu tocmai el a făcut-o, ci sătenii.

O vorbă și încă ceva, pentru mai bună înțelegere, la protopop, o cale la episcopie, și aici o vorbă bună de la protopop: lucrurile se fac, numai dacă le știm face. Cu mult, cu puțin, părintele Trandafir fu trimis de la Butucani la Sărăceni — pentru buna înțelegere între credincioși.

Popă-n Sărăceni? Cine știe ce vrea să zică popă-n Sărăceni! Dar așa-i trebuie părintelui Trandafir! Cine vrea să sară peste groapă, arunce-și mai-nainte desagi peste ea. Părintele Trandafir n-avea însă decât nevastă și doi copii: desagii îi erau deșerți. Pentru aceea îi era atât de greu să sară din Butucani la Sărăceni."

(Ioan Slavici, „Popa Tanda”)

Cerințe:

1. Scrie câte un sinonim potrivit pentru sensul din context al fiecăruia dintre următoarele cuvinte, extrase din primul paragraf al textului: *s-a ostenit, zadarnic, greu, ospețe.*
2. Explică rolul utilizării semnului întrebării în secvența: *Popă-n Sărăceni?*
3. Transcrie din primul paragraf un substantiv, un adjectiv și un adverb obținute prin derivare cu sufix.

4. Selectează din text patru termeni din câmpul lexical/semantic al bisericii.
5. Numește tipul de narator din textul dat.
6. Precizează momentul/momentele subiectului identificate în text.
7. Transcrie un enunț care susține intenția moralizatoare a autorului.
8. Explică, în 3-4 rânduri, semnificația secvenței subliniate în ultimul paragraf al textului.
9. Realizează, în 3-4 enunțuri, o schiță de portret a părintelui Trandafir, utilizând numai informațiile din fragmentul oferit ca suport.
10. Menționează și exemplifică două trăsături ale nuvelei, prezente în textul dat

b. activitate diferențiată

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în echipe/perechi. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVEL 1

Citește, cu atenție, textul:

Când Mihnea intră în odaie, ochii unchiașului, afundați sub cercul albit al sprâncenelor, clipiră ca o candelă ce moare, și buzele-i vinețite șoptiră tremurând aceste cuvinte:

– Fătul meu! fă inimă vitează! nu te lăsa! fii stâlp țeapăn casei noastre și nu-ngădui să cază biată moșie părintească pe mâna oltenilor, p-a Basarabeștilor trăsni-i-ar Domnul din senin! c-așa avem noi lăsat cu blestem de la moși strămoși: pace și răgaz să n-avem cu neamul lor cel urgisit... De-ți va da Domnul Dumnezeu putere și tărie, să nu cruți, să n-aibi milă, că nici de tine nimeni nu va avea milă, când te vor vedea înfrânt și ticăit... Mâna mea s-a muiat, nu mai poate ridica buzduganul ăsta, vechiul meu tovarăș, bunul meu prieten;... ia-l acuma tu în mâinile tale, și proașcă să faci, când vei izbi cu dânsul în dușmanii noștri... Să n-aibi milă!...

Glasul i se curmă; ca un fior i se strecură prin tot trupul și rămase încleștat!... Atunci, în mijlocul acelei tăceri de spaimă, prin care trecea suflarea morții, în loc de sunetul cuvios al clopotelor, se auzi o zăngăietură înfundată de cătușe și de lanțuri. Erau bieții vecini robiți și puși în fiare de răposatul armaș, care zăceau aruncați în fundul pivnițelor cetățuiei sale, și acum, în mijlocul nopții, își scuturau dureroasele lor lanțuri.

Apoi totul intră în tăcere; prin odăi abia se auzea ceva suspinuri de femei, și p-afară văietarea vițoroasă a crivățului. Întunericul domnea peste tot.

Deodată însă începură a se deosebi tropote de cai, și curând după aceea câțiva călăreți băteau tare cu paloșele în poartă.

Stoica, om vechi al casei, deschise oblonul, scoase capul pe o îngustă fereastră și întrebă:

– Cine e?

– Oameni buni! răspunseră d-afară.

– Ce cătați așa înnoptat pe la casele creștinilor?

– Suntem de la domnie, noi, boieri ai țării, și venim să ne închinăm noului Domn ales de obște, lui Mihnea Vodă.

La aceste cuvinte neașteptate, Stoica deschise poarta și boierii, descălecând, merșeră până la Mihnea, îi sărutară mâna cu smerenie, iar cel mai bătrân dintre dâșii grăi într-astfel:

– Ani mulți întru noroc și fericire urăm măriei-tale! Aflatu-fi-vei din zvonul și jalea obștii că s-au pristăvit fericitul Domn și bun creștin Radu Vodă, iar norodul cerând cu o glăsuire ca să-i fii măria-ta sprijin și părinte, boierii țării te-au ales ca să urmezi răposatului în domnie, și pe noi, supusele măriei-tale slugi, ne-au trimis ca să te rugăm, din partea tuturor îndeobște, să primești volnic și bucuros această sarcină. Deci fie-ți, Doamne, milă de moșie și nu o lăsa în prada hrăpitorilor, care de toate părțile pohtesc la dânsa ca să o strice și să o jăfuiască. La măria-ta aleargă toți cu nădejdea, ca puii la cloșcă. Nu-i lepăda: îndură-te, Doamne, de pământenii măriei-tale și le deschide aripă de apărare!

Mihnea stăpâni în sineși bucuria, mulțumi cu sânge rece boierilor și îndată porunci să i se gătească cai de plecare.

(Al. Odobescu – Mihnea Vodă cel Rău)

Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *răgaz*, *s-a muiat*, *evlavios*.
2. Explică rolul cratimei în secvența *Aflatu-fi-vei*.
3. Transcrie un indice temporal și unul spațial din fragmentul dat.
4. Menționează două moduri de expunere prezente în textul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Deci fie-ți, Doamne, milă de moșie și nu o lăsa în prada hrăpitorilor, care de toate părțile pohtesc la dânsa ca să o strice și să o jăfuiască. La măria-ta aleargă toți cu nădejdea, ca puii la cloșcă. Nu-i lepăda: îndură-te, Doamne, de pământenii măriei-tale și le deschide aripă de apărare!*

NIVEL 2

Citește, cu atenție, textul:

„Ghiță rămase cuprins de gândurile omului păgubaș. El era om cuminte și înțelegea cele ce se petrec.

Aici, la Moara cu Noroc, nu putea să stea nimeni fără voia lui Lică; afară de arândaș și afară de stăpânire mai era și dânsul care stăpânea drumurile, și în zadar te înțelegeai cu arândașul, în zadar te pui bine cu stăpânirea, căci, pentru ca să poți sta la Moara cu Noroc, mai trebuie să te faci și om al lui Lică.

Iar Ghiță voia cu tot dinadinsul să rămâie la Moara cu Noroc, pentru că-i mergea bine. (...) Dacă se punea bine cu dânsul, putea să-i meargă de minune, căci oamenii ca Lică sunt darnici. E numai vorba ce va fi cerând Lică pentru ceea ce dă.

Ghiță întâia oară în viața lui ar fi voit să n-aibă nevastă și copii, pentru ca să poată zice: „Prea puțin îmi pasă!” Se gândea la câștigul pe care l-ar putea face în tovărășie cu Lică, vedea banii grămadă înaintea sa și i se împăingeneau parcă ochii; de dragul acestui câștig ar fi fost gata să-și pună pe un an, doi capul în primejdie. Avea însă nevastă și copii și nu putea să facă ce-i plăcea. (...)

Era legat, și omul când se simte legat e supărăcios. Chiar atunci seara Ghiță își bătu sluga, pe ungurul, fără a-și da seamă pentru ce, iar când Ana îl muștră, fără de voie, pentru aceasta, el îi aruncă vorbele:

- Ei, frate, dă-mi pace! Parcă nu tot pentru voi îmi mistuiesc viața!?

Ana tăcu, dar ochii i se umplură de lacrimi, fiindcă vorbele păreau grele.

- Ei! Și tu te mâhnești numaidecât, zise el amărât.

Ar fi voit să meargă la ea, să-i ceară iertare și să o împace, dar nu putea; era în el ceva ce nu-l lăsa, și așa ieși afară, ca să fie singur cu gândurile sale.”

(Ioan Slavici, „Moara cu Noroc”)

Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *cuminte*, *stăpânire*, *câștig*.
2. Explică rolul semnelor de ortografie și de punctuație din secvența: „- Ei, frate, dă-mi pace! Parcă nu tot pentru voi îmi mistuiesc viața!?”
3. Transcrie două secvențe care conțin mijloace diferite de caracterizare a personajului literar, pe care le vei preciza.
4. Numește și exemplifică două trăsături ale genului epic prezente în textul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Se gândea la câștigul pe care l-ar putea face în tovărășie cu Lică, vedea banii grămadă înaintea sa și i se împăingeneau parcă ochii; de dragul acestui câștig ar fi fost gata să-și pună pe un an, doi capul în primejdie. Avea însă nevastă și copii și nu putea să facă ce-i plăcea.*

c. evaluare

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute.

Utilizând informațiile și unul dintre textele-suport din secvențele de lucru anterioare, redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul principal.

În compoziția ta, trebuie:

- să precizezi două trăsături fizice și/ sau morale ale personajului;
- să exemplifici adecvat aceste trăsături prin citate sau scene semnificative;
- să identifici două mijloace/procedee diferite de caracterizare;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

„Fă trei cruci și zi „Doamne-ajută!” când treci pragul casei, fie ca să ieși, fie ca să intri, căci lumea din întâmplări se alcătuiește, iar întâmplarea e noroc ori nenorocire, și nimeni nu știe dacă e rău ori bun ceasul în care a pornit, nici dacă va face ori nu ceea ce-și pune de gând.

Busuioc însă, bogătoiul, era om care știe ce voiește. Pe vrute, pe muncite, pe chibzuite, el ajunsese gospodar ce ară cu patru pluguri zece zile de-a rândul și seamănă brazdele numai cu grâu bob ales, și de aceea se putea simți destoinic a scoate la capăt lucruri pe care alții nici măcar de gând a și le pune nu se încumetau.

Se ivise holeră-n țară, iar Busuioc nu voia să știe de ea. Holeră-n timpul secerișului?! La aceasta nu s-a gândit și nici acum nu voia să se gândească. Avea patruzeci de jugăre de pământ acoperite cu grâu, un singur lan ce șovăia mereu sub sarcina de spicuri grele; holeră, neholeră el trebuia să-și adune rodul în timp de trei zile, căci puțin se scutură de la cei săraci, dar mult de la dânsul.

Și de la mulți mult s-ar scutura în fieștecăre an și încă mai mult ani și ani de-a rândul dacă n-ar fi brațul pădurenilor flămânzi.

Simțind apropierea timpului de secere, pădurile se pun în mișcare colibă cu colibă, sat cu sat se adună, văile pornesc întregi spre câmpia întinsă, și în câteva zile cât ține locul din Mureș până în părțile Orăzii și până la izvoarele Crișurilor nu mai rămân prin sate decât moșnegii neputincioși, babele bătrâne și copiii nevârstnici; setea de viață îi ia și-i duce pe toți la sărbătoarea cea mare ce se ține în fieștecăre an o dată pentru împărțirea pâinei de toate zilele.

Acum stăpânirea oprise această serbare: se dăduse de știre și cu toba prin sat, și în auzul oamenilor adunați la biserică precum că nimeni nu are voie să părăsească de seceriș hotarul satului său, nici să primească de seceriș oameni din alte sate.

– Să văd eu cine mă oprește pe mine a-mi strânge rodul muncii mele! strigă Busuioc. Curată nebunie!”
(Ioan Slavici, „Pădureanca”)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *destoinic*, *nu se încumetau*, *rodul*.
2. Explică rolul virgulei în secvența: *Busuioc însă, bogătoiul,...*
3. Indică două trăsături morale ale personajului central.
4. Menționează două moduri de expunere prezente în textul dat.
5. Prezintă, exemplificând din opera citată, două particularități ale nuvelei.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să motivezi faptul că textul citat aparține genului epic.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două caracteristici/trăsături ale genului epic;
- să exemplifici aceste caracteristici/trăsături pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecti limitele de spațiu indicate.

Tema 5 – *Scena romanului. Istorie, aventură, idealuri umane*

(www.procinema.ro)

Texte motivaționale pentru Tema 5:

- „Dacă lumile narative sunt atât de confortabile, de ce atunci să nu încercăm a citi însăși lumea reală ca și cum ar fi un roman?”

(Umberto Eco, *Șase plimbări prin pădurea narativă*)

- „Arta romancierului, asemenea celei a navigatorului ori a strategului, realizează fericita îmbinare dintre talentul individului și regulile meseriei, așa cum este ea exercitată într-o epocă dată.

(Toma Pavel, *Gândirea romanului*)

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 1 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - **10 minute**

Secvența 2 – introducere în temă: **Romanul ca specie narativă** – **10 minute**

Exerciții de lectură a imaginii, cu trecere către profilul romanului ca specie literară: surprinderea veridică a realității, masivitatea construcției epice, substanța psihologică și sintaxa personajelor, îmbinarea modurilor de expunere etc.

Secvența 3 – Profilul textului narativ. Romanul - prezentare – 10 minute

Text-suport: „Baltagul” de Mihail Sadoveanu

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea romanului ca specie epică;

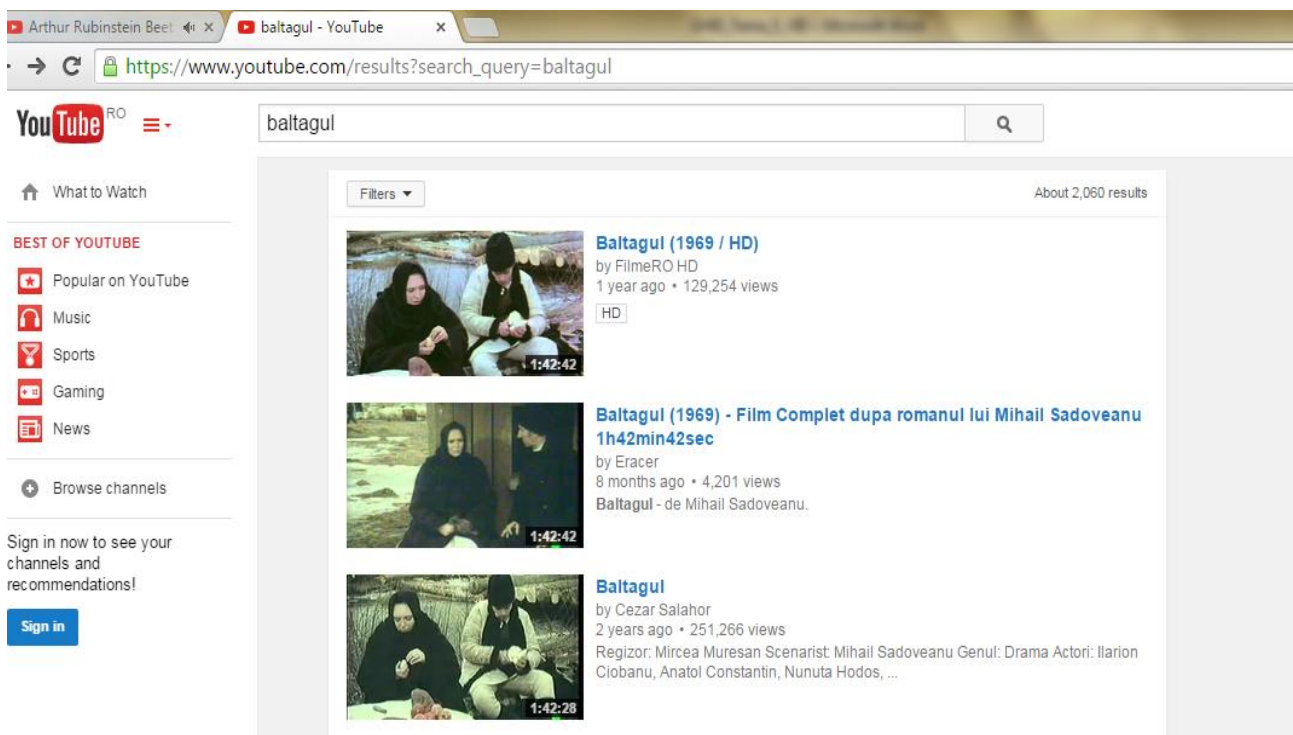
Contextualizare:

ROMANUL - este o specie a genului epic în proză, de dimensiuni ample, cu acțiune complexă și intrigă complicată progresiv, la care participă un număr important de personaje, bine individualizate.

Trăsături:

- subiectul este proiectat, de obicei, pe două sau mai multe planuri narative și verifică momentele consacrate (expozițiune, intrigă, desfășurarea acțiunii, punct culminant, deznodământ;
- repere spațio-temporale bine reprezentate;
- conflictul exterior/social poate fi dublat de unul interior/psihologic;
- personajele sunt, de regulă, complexe, deținând mai multe ipostaze sau evoluând pe parcursul firului narativ;
- valorifică toate modurile de expunere;

Suport audio-video: Mihail Sadoveanu, „Baltagul”, adaptare cinematografică de Mircea Mureșan, 1969 (selectiv, www.youtube.com)

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

„Pe când i se învălmășeau aceste cugetări, Bogza, simțindu-se privit, bău pe nerăsuflăte un pahar cu vin și încă unul. După aceea, fără să știe cum, luă deodată o hotărâre năprasnică. Muiera-i muieră și bărbatul bărbat. El era un bărbat de care încă nu-și bătuse joc nimeni în viața lui.

- Dă baltagul, vorbi el, încă stăpânit, întinzând mâna îndărăt către Gheorghică.

- Mai stai puțin, îl opri femeia, ca să încheiem praznicul după cuviință. Ce te uiți, Gheorghică, așa la baltag? întrebă ea, după aceea răsărind; este scris ceva pe el?”

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

Cerințe:

1. Scrie sinonimele contextuale ale cuvintelor: *cugeta, privit, stăpânit, îndărăt, se învălmășeau*.
2. Ilustrează, prin două enunțuri, caracterul polisemantic al termenului *a încheia*.
3. Scrie două expresii care să conțină verbul *a lua*.
4. Ilustrează, cu exemple din text, două situații diferite de folosire a virgulei.
5. Integrează argumentat scena într-un moment al subiectului operei literare.
6. Extrage din text două secvențe care conțin mărci ale oralității stilului.
7. Transcrie două secvențe care conțin modalități diferite de caracterizare a unui personaj, pe care le vei preciza.
8. Indică modurile de expunere prezente în text.
9. Precizează și exemplifică, pe baza textului, două trăsături ale romanului.
10. Explică, în 2-3 enunțuri, semnificațiile secvenței: *Muiera-i muieră și bărbatul bărbat*.

b. activitate diferențiată

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în echipe/perechi. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVEL 1

Citește, cu atenție, textul:

Profesorul Mihai Ulmu le predă elevilor săi anul întreg Eminescu. Și doar la câteva ore le vorbea despre ceilalți scriitori. Era multă ambiție în acest fel de a trata arta cuvântului, iar cabinetul de literatură semăna cu o adevărată „casă mare”, pe care o împodobiseră, de-a lungul întregului an, cu portrete de scriitori, covoare, expoziții de reviste și cărți, elevii împreună cu dirigintele lor.

Ulmu era un tânăr de douăzeci și cinci de ani, de o statură veselă și elegantă, cu un chip palid, încadrat de niște plete negre ce i se revărsau bogat pe umeri, luminat de doi ochi căprui, pe care oboseala lecturii îi făcea parcă mai adânci și a căror tristețe contrasta cu zâmbetul ironic abia schițat în colțul buzelor, zâmbet care-l însoțea pretutindeni...

Absolvise facultatea acum un an.

Între catedra unde stătea și băncile elevilor era o distanță pe care el o respecta. Deși își dădea seama că erau deja oameni maturi, dintr-o inerție se mai comporta cu ei precum cu niște copii.

Stăteau la locurile lor, o clasă de liceeni ca toți liceenii, cu fițuici, cu cărți consultate pe sub bănci, cu creta de lângă tablă dispărută când tema era dificilă.

În preajma examenului de bacalaureat clasa toată avea ceva din freamătul unei livezi în aprilie, care simțea că acuși va înflori.

Fiecare lecție a lui era și cea mai interesantă.

Îmbina subiectele din programă, poemele sau nuvelele pe care le predă cu teme care știa că-i interesează.

(N. Dabija – Tema pentru acasă)

Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *a trata*, *adânci*, *freamătul*.
2. Explică rolul virgulei în secvența: ...cu *fițuici*, cu *cărți consultate pe sub bănci*, cu *creta de lângă tablă dispărută când tema era dificilă*.
3. Precizează două moduri de expunere utilizate în acest fragment.
4. Menționează două particularități ale genului epic din acest text.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *În preajma examenului de bacalaureat clasa toată avea ceva din freamătul unei livezi în aprilie, care simțea că acuși va înflori*.

NIVEL 2

Citește, cu atenție, textul:

Carmen, așa o chema și nu mică mi-a fost surpriza când, mai târziu, am aflat că numele ei, care mi se părea pe atunci mai degrabă potrivit pentru un băiat, însemna poezie. Avea vreo 12-13 ani și era

cam cu 3 ani mai mare decât mine. Era cea mai mare dintre noi și nu participa la jocurile noastre. Când mă lăsa maică-mea la ei, ca să nu stau singură în casă (deși îmi plăcea foarte mult să stau singură), mă ignora complet și mi se părea foarte nepoliticoasă. Citea toată ziua fără să se plictisească și eu, alături, mă uitam pe furiș la ea, mă făceam că citesc Povești nemuritoare. [...] Târziu, uitându-se cu dispreț spre mine, mi-a șuierat: «Nu te mai zgrămili, fetiță!», că m-am și speriat, mai ales că nici n-am înțeles pe loc ce-mi spune. Avea o figură băiețoasă [...]. Era slăbănoagă rău și culoarea pielii era de un galben prăfuit. Copiii îi spuneau «bufnița» și se fereau de ea pentru că nu știu cine spusese că prezența ei ar aduce nenoroc. Măinile însă, mâinile cu care întorcea paginile erau albe ca hârtia, cu degetele lungi și foarte frumoase, de domnișoară.

(Simona Popescu – Exuvii)

Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *surpriza, nu participa, nenoroc*.
2. Explică rolul virgulelor în secvența: *...am aflat că numele ei, care mi se părea pe atunci mai degrabă potrivit pentru un băiat, însemna poezie*.
3. Precizează două moduri de expunere utilizate în acest fragment.
4. Menționează două particularități ale genului epic din acest text.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Măinile însă, mâinile cu care întorcea paginile erau albe ca hârtia, cu degetele lungi și foarte frumoase, de domnișoară*.

c. evaluare

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute.

Utilizând informațiile și unul dintre textele-suport din secvențele de lucru anterioare, redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să caracterizezi un personaj din fragmentul pe care l-ai ales.

În compoziția ta, trebuie:

- să precizezi două trăsături fizice și/sau morale ale personajului;
- să exemplifici adecvat aceste trăsături prin citate sau scene semnificative;
- să identifici două mijloace/ procedee diferite de caracterizare;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

—Domnu' profesor!, se auzi Ulmu strigat de cineva la poartă. Când ieși, îl văzu pe un sătean cu cușmă de miel și cojocică, încotoșmănat ca de iarnă, cu chip slab și nas borcănos.

— Domnu' profesor! Sunteți așteptat la școală, apoi slăbănogul coborî vocea în șoaptă:

— Acolo s-a întâmplat ceva.

Rostind cuvintele, a privit speriat în jur și a dispărut pe o străduță lăturalnică.

Ulmu s-a îmbrăcat repede și a ieșit din casă. Până la școală nu întâlni pe nimeni, ca și cum satul era părăsit.

În pragul școlii își scoase de pe cap fesul de schi, eliberându-și pletele lungi și negre ca de cărbune. Presimți ceva rău înainte de a deschide ușa clasei: liniștea din interior i se păru nefirească. Își aminti vorba: când copilul stă prea cuminte, în mod sigur a făcut o șotie. Când apăru în cadrul ușii, toată clasa stătea în picioare, iar în fața ei se mișca înainte și înapoi, nervos, cu tocul pistolului bălăbănindu-i-se la șold și cu mâinile întinse înaintea sa, ca și cum s-ar fi luat de piept cu un dușman nevăzut, comisarul din ajun.

— Aa, și domnul... tovarășul profesor! – aproape că țipă acesta. O să trebuiască să răspunzi și dumneata împreună cu acești țânci în fața tribunalului clasei muncitoare. Numai uită-te ce-au făcut învățăceii dumitale...

Abia atunci Ulmu văzu portretul lui I. Stalin aruncat după catedră. Cineva îi desenase cu cărbune peste mustața căruntă o altă mustață mai veselă, inelată și avântată către frunte, unde mai avea conturate și niște cornițe... Iar portretul lui Eminescu – așezat la locul său din fața clasei. Ulmu schiță o umbră de zâmbet și poate că ar fi râs cu poftă, dacă nu s-ar fi postat între ei acest militar spumegând de furie.

(N. Dabija – Tema pentru acasă)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

6. Precizează mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care s-au obținut cuvintele subliniate în text: speriat, nefirească și cineva.
7. Explică rolul punctelor de suspensie în secvența: *Aa, și domnul... tovarășul profesor.*
8. Menționează două trăsături (fizice și/sau morale) ale profesorului evidențiate în text.
9. Precizează două trăsături ale genului epic existente în fragmentul dat.
10. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Presimți ceva rău înainte de a deschide ușa clasei: liniștea din interior i se păru nefirească. Își aminti vorba: când copilul stă prea cuminte, în mod sigur a făcut o șotie.*

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia despre semnificația mesajului textului dat.

În compunerea ta trebuie:

- să formulezi o opinie despre semnificația mesajului textului;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Tema 6 – *Literatura și spectacolul vieții*

(Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași)

Texte motivaționale pentru Tema 6:

- „Teatrul este poezia ce se desprinde din carte și devine omenească.” (Federico Garcia Lorca)
- „Teatrul este locul unde actorii se mișcă și vorbesc dialogat, înăuntrul fanteziei unui autor.” (Petre Țuțea)
- „Teatrul se schimbă în permanență. Este foarte bine și normal, teatrul este oglinda realității într-un fel. Pe de altă parte societatea își găsește și își caută modele în spectacole, în filme, în teatru, idealizând sau dimpotrivă, judecând, condamnând personaje și atunci în funcție de schimbările care au loc în lume, în societate, în viață, asta vedem reflectat și în arta spectacolului, în teatru și film. Se modelează una pe alta.” (Maia Morgenstern)

SCENARIU DIDACTIC - Activitatea 1 (2 ore)

Secvența 1 – exerciții de ”spargere a gheții”, verificarea și discutarea temei - 10 minute

Secvența 2 – introducere în temă: **Textul dramatic și arta spectacolului** – 10 minute

Exerciții de lectură a imaginii, cu trecere către profilul operei dramatice: conflict dramatic, particularități compoziționale, personajele și jocul scenic, sincretismul artelor în organizarea spectacolului, categorii estetice implicate etc.

Secvența 3 – Profilul textului dramatic - prezentare – 10 minute

Text-suport: „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale

- captarea atenției, susținerea motivației;
- prezentarea textului dramatic;

Contextualizare:

GENUL DRAMATIC - include totalitatea operelor literare destinate transpunerii scenice, în care mesajul (conținutul de idei, sentimente, concepții, convingeri) este transmis prin personaje și acțiune.

Trăsături:

- opera dramatică se înrudește cu opera epică prin prezența unui conflict și a acțiunii (organizată pe momente ale subiectului);
- structurarea textului este tipică, în acte (având unitate de acțiune), tablouri (în funcție de modificările decorului) și scene (în funcție de sistemul de intrări-ieșiri ale personajelor);
- modul dominant de expunere este dialogul, care evoluează sub forma schimbului de replici;
- autorul intervine direct în text, în interiorul indicațiilor scenice, numite și didascalii (surprinz mișcări, gesturi, atitudini, decor, vestimentație etc.).

Specii: farsa; comedia; vodevilul; tragedia; drama; melodrama etc.

Suport audio-video:

(I.L. Caragiale, „O scrisoare pierdută”, 1982, în regia lui Liviu Ciulei, www.youtube.com - secvențe)

Secvența 4 – 40 de minute

a. activitate individuală, independentă:

Fișa de lucru 1

Citește cu atenție textul următor, pentru a răspunde tuturor cerințelor formulate în continuare:

TRAHANACHE (placid): *Firește că nu se poate; dar ți-ai fi închipuit așa mișelie.* (Cu candoare.) *Bine, frate, înțeleg plastografie, până unde se poate, dar până aici nu înțeleg...* Ei, Fănică, *să vezi imitație de scrisoare! să zici și tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri!* (Oprindu-se și privind pe Tipătescu, care se primblă cu pumnii încleștați; cu mirare și ciudă.) *Uită-te la el cum se turbură! Lasă, omule, zi-i mișel și pace! Ce te aprinzi așa? Așa e lumea, n-ai ce-i face, n-avem s-o schimbăm noi. Cine-și poate închipui până unde merge mișelia omului!*

TIPĂTESCU (același joc): *Mizerabilul!*

TRAHANACHE: *Măi omule, ai puținică răbdare, zi-i ce i-am zis eu: "Ești tare, stimabile, la machiaverlicuri, tare, n-am ce să zic: dar nu ți-ai găsit omul..."* Ei, *dacă a văzut că nu i se trece cu mine, știi la ce-a ajuns? Mi-a spus că, dacă nu dau eu importanță lucrului, o să-i dea publicul, pentru că scrisoarea o să o publice duminică la gazetă și o să fie pusă în cercevea, ca s-o vază oricine-o pofti.*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

1. Precizează modul de expunere dominant din text.
2. Explică, în maximum cinci rânduri, rolul indicațiilor dintre paranteze.
3. Transcrie două secvențe care conțin mijloace diferite de caracterizare a unui dintre personaje.
4. Enumeră și exemplifică, pe baza textului, două trăsături ale operei dramatice.
5. Explică semnificațiile următoarei secvențe: *Lasă, omule, zi-i mișel și pace! Ce te aprinzi așa? Așa e lumea, n-ai ce-i face, n-avem s-o schimbăm noi.*
6. Precizează forma corectă a termenilor: *se primblă, se turbură, să vază.*
7. Indică valoarea morfologică a cuvântului *-i* (*zi-i*) și exemplifică, în enunțuri proprii, alte două valori posibile.
8. Realizează expansiunea termenului *asa*, precizând felul subordonatei obținute.
9. Selectează din ultima frază a textului dat două propoziții subordonate diferite și precizează felul lor.
10. Indică valorile morfologice ale cuvântului *o* din structura: *ca s-o vază oricine-o pofti.*

b. activitate diferențiată

Fișa de lucru 2

Timp de 20 de minute, veți lucra în echipe/perechi. Citiți cu atenție cerințele, consultați-vă asupra răspunsurilor pe care le considerați potrivite, apoi treceți-le pe foaia primită, cât mai corect și îngrijit cu putință, pentru a le prezenta, la sfârșit, tuturor colegilor! Succes!

NIVEL 1

Citește cu atenție textele următoare, pentru a răspunde apoi cerințelor formulate în continuarea lor:

Scena II BOGOIU, MADAME VINTILĂ

„Mișcare în pensiune, care se deșteaptă din ce în ce mai mult. Rumoare de dimineață, uși care se deschid, voci care se aud strigând din diverse odăi: „Agneș! Agneș! Agneș! Apă! Agneș, unde mi-ai pus șervetul?” Madame Vintilă coboară pe scară grăbită și se îndreaptă spre etajera pe care, în afară de telefon, se mai află un teanc de ziare și scrisori deschise. E o femeie tânără, de cel mult treizeci de ani, destul de frumoasă, dar cu anumită vulgaritate, care în niciun caz nu trebuie exagerată.

MADAME VINTILĂ (către Bogoiu, care a rămas lângă aparatul de radio, examinându-l izolat): A venit?

BOGOIU: Cine? Agneș?

MADAME VINTILĂ: Ei, Agneș! De Agneș ne arde nouă? Poșta. Scrisorile. (Caută nervoasă printre hârtii.)

BOGOIU: Păi n-avea când, Madame Vintilă. N-avea când. Nici de opt nu s-a făcut, și autobuzul trece la nouă.

MADAME VINTILĂ: Nu știu când trece autobuzul, da' eu una știu: că nu mai rabd. Uite, azi e a cincea de când n-a mai venit nicio scrisoare în pensiunea asta blestemată.

BOGOIU: Sss! Să nu te audă Fräulein Weber!...

MADAME VINTILĂ: Ba să mă audă. Unde e, să mă audă? Fräulein Weber! Și telefonul ăsta... (Învârtește cu necaz manivela telefonului.)

BOGOIU: Nu-l zgâlțâi, că-i faci mai rău. Eu cred că de asta s-a stricat. S-a speriat, săracul. Prea v-ați răstit la el.

MADAME VINTILĂ (puțin îmbunătă): Da' la radio cine s-a răstit?"

(M. Sebastian – *Jocul de-a vacanța*)

Cerințe:

1. Propune sinonime contextuale pentru cuvintele subliniate: *teanc*, *examinând*, *scrisoare*.
2. Explică rolul virgulei în secvența: *Nu știu când trece autobuzul, da' eu una știu...*
3. Precizează două caracteristici ale dialogului dramatic valorificate în text.
4. Transcrie câte o replică ce conține un indice temporal, respectiv unul spațial.
5. Realizează, în 30-50 de cuvinte, o succintă caracterizare a personajului feminin din fragment.

NIVEL 2

Citește cu atenție textele următoare, pentru a răspunde apoi cerințelor formulate în continuarea lor:

Scena III

Harpagon, La Flèche

„Harpagon: Pleacă de-aici și să nu-ți mai aud gura! Te dau afară, sămânță afurisită de tâlhar, bun de atârnat în spânzurătoare!

La Flèche (*aparte*): N-am pomenit mai afurisit zgripturoi ca blestematul ăsta de bătrân și mă gândesc că fără doar și poate are pe dracu-n el!

Harpagon: Ce mormăi acolo?

La Flèche: Pentru ce mă goniți?

Harpagon: Mai îndrăznești să mă și întrebi, împielitătule? Ieși, că te fac fărâme!

La Flèche: Ce rău v-am făcut?

Harpagon: Ce mi-ai făcut, ce nu mi-ai făcut, piei din ochii mei!

La Flèche: Stăpâne, fiul dumneavoastră mi-a poruncit să-l aștept aici.

Harpagon: Du-te și-l așteaptă în stradă, și să nu mai pui piciorul în casa mea. Să nu te mai văd înfipt ca un proțap luând aminte la tot ce se petrece aici, folosind în dauna mea tot ce vezi și auzi. M-am săturat să am mereu în preajma mea o iscoadă și un vânzător, ai cărui ochi blestemați îmi urmăresc orice mișcare, îmi cântăresc avutul și cotrobăie prin toate colțurile, căutând ce mai e de furat.

La Flèche: Cum naiba ar putea cineva să vă fure? Pe dumneavoastră, care încuiați tot și faceți de strajă ziua și noaptea?

Harpagon: Încui ce-mi place și fac de strajă fiindcă așa vreau eu! Ia te uită, iscoada, cum a băgat de seamă tot ce fac! (*Aparte.*) Tremur de frică să nu-mi fi dibuit banii! (*Tare.*) Ai fi în stare să umpli orașul că am bani ascunși!

La Flèche: Va să zică, aveți bani ascunși?

Harpagon: Nu, pungașule, n-am spus asta! (*Aparte.*) Îmi vine să turbez! (*Tare.*) Am spus că afurisit cum ești, o să dai sfoară că am bani.

La Flèche: Ei, stăpâne, fie că ai, fie că n-ai – nouă nu ne ține nici cald, nici rece.

Harpagon: Faci pe deșteptul? Îți arăt eu ție deșteptăciune, când te-oi apuca de urechi! (*Ridică mâna, ca să-i dea o palmă.*) Pleacă de-aici; îți mai spun o dată.

La Flèche: Plec, uite că plec!

Harpagon: Stai! N-ai luat nimic?

La Flèche: Ce-aș putea să iau de la dumneavoastră?

Harpagon: Arată-mi mâinile. [...]

La Flèche (*aparte*): Pe drept i s-ar cuveni să nu scape de ce îi e frică și ce plăcere aş simţi să-l jefuiesc chiar eu. [...] Ciuma să-i ia pe zgârciţi, cu zgârcenia lor cu tot.”

(Molière, *Avarul*)

Cerințe:

1. Explică rolul semnelor de punctuație din următoarea replică: *Mai îndrăznești să mă și întrebi, împielitătule? Ieși, că te fac fărâme!*
2. Menționează două dintre modalitățile de realizare a stilului direct în textul dat.
3. Ilustrează, cu exemple din text, două caracteristici ale textului dramatic.
4. Explică, 3-5 rânduri, relația dintre cele două personaje din fragmentul oferit ca suport.
5. Interpretează, în 3-5 rânduri, următorul fragment: *Pe drept i s-ar cuveni să nu scape de ce îi e frică și ce plăcere aş simţi să-l jefuiesc chiar eu. [...] Ciuma să-i ia pe zgârciţi, cu zgârcenia lor cu tot.”*

c. evaluare

Secvența 5 – Atelier de scriere despre textul literar - 20 de minute

Fișa de lucru 3

Veți lucra individual, timp de 20 de minute. Utilizând informațiile și unul dintre textele-suport din secvențele de lucru anterioare, redactează o compunere (la alegere între A și B!):

A. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să argumentezi că textul ales de tine se încadrează în *genul dramatic*.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale *genului dramatic*, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul principal din textul ales de tine.

În compoziția ta, trebuie:

- să precizezi două trăsături fizice și/ sau morale ale personajului;
- să exemplifici adecvat aceste trăsături prin citate sau scene semnificative;
- să identifici două mijloace/ procedee diferite de caracterizare;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Secvența 6 – Evaluare, feedback – 10 minute

- formularea temei pentru acasă/a temei de portofoliu (cerințe în spiritul celor parcurse, pornind de la alte texte suport, la prima vedere)
- chestionar de satisfacție.

TEMĂ PENTRU ACASĂ

Citește, cu atenție, textul:

ACTUL I

Apartamentul doctorului Scarlat. În camera de consultații: mobilier medical. Ușa din dreapta dă în apartament. Ușa din fund în anticameră. Prin ușa crăpată din stânga se zărește o instalație de Röntgenterapie. Mobilier medical și un dulap de raze ultrascurte. Masa de examen.

SCENA 1

Dr. Scarlat, Sora Vera (La ridicarea cortinei, doctorul stă pe scaun, și din apartament, închizând ușa încet, intră Sora Vera.)

Sora Vera: *Abia l-am adormit, mititelul de el... Are, la trei luni, o voință ca un om de treizeci de ani.*

Dr. Scarlat: *Mulțumesc de compliment, Vera...*

Sora Vera (nu înțelege. Naivă): *Iar am spus o prostie?*

Dr. Scarlat: *Ziceam că faci o amabilă aluzie la mine.*

Sora Vera: *Iartă-mă, nici nu m-am gândit.*

Dr. Scarlat (își mușcă buzele): *Ar fi fost măgulitor. Eu sunt om de voință și am treizeci de ani...*

Sora Vera: *Vezi ce înseamnă să fii proastă? (Gest evaziv al doctorului.) Te-am deranjat?*

Dr. Scarlat: *Nu. Citeam în așteptarea clienților... Până la trei și jumătate nu se arată niciunul. O zi goală și azi...*

Sora Vera (bănuitoare): *Parcă scriai. (Se apropie de masa de lucru.)*

Dr. Scarlat: *Mi-a dat profesorul să-i scot niște date pentru o conferință.*

Sora Vera: *Mai ține o conferință?*

Dr. Scarlat: *Vorbește vineri despre „Primăvara vieții”.*

Sora Vera: *Adică poimăine... E o chestie medicală? Profesorul e chirurg.*

Dr. Scarlat: *E o chestie poetică, dragă... Profesorul vrea să vorbească de tinerețe, după ce și-a pierdut-o de câteva ori.*

(T. Arghezi – Seringa)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Construieste enunțuri potrivite cu paronimele cuvintelor subliniate: *compliment*, *aluzie*.
2. Explică rolul virgulei în secvența: *E o chestie poetică, dragă...*
3. Selectează câte o structură care conține un indice spațial, respectiv unul temporal din fragmentul dat.
4. Menționează și exemplifică două modalități diferite de caracterizare a personajului Vera.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Dr. Scarlat: E o chestie poetică, dragă... Profesorul vrea să vorbească de tinerețe, după ce și-a pierdut-o de câteva ori.*

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să demonstrezi faptul că fragmentul citat se încadrează în **genul dramatic**.

În compunerea ta trebuie:

- să precizezi două caracteristici ale **genului dramatic**, identificate în fragmentul citat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, pe baza textului citat;
- să ai un conținut și un stil adecvate cerinței date;
- să respecți limitele de spațiu indicate.